

Εθνικό & Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

ΣΧΟΛΗ Ν.Ο.Π.Ε.

ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΙΚΗΣ

Σύνθεση Δημοσίου Δικαίου
Διδάσκων Καθηγητής Δημητρόπουλος Α.

Θέμα Εργασίας:

Δημογραφικό Πρόβλημα & Πολύτεκνη Οικογένεια

Στεργιοπούλου Δήμητρα
Α.Μ 1340200000804

Αθήνα 2004

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΡΟΣ Α

☞	<u>ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ – ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΑ: ΟΡΙΣΜΟΙ</u>	3
☞	<u>ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΣΤΑ ΔΙΑΦΟΡΑ ΚΡΑΤΗ</u>	3
☞	<u>Η ΕΥΡΩΠΗ ΣΥΡΡΙΚΝΟΥΤΑΙ – ΓΗΡΑΝΣΗ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ</u>	4
☞	<u>Η ΕΛΛΑΔΑ ΧΕΙΡΟΤΕΡΗ-ΛΙΓΕΣ ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ, ΠΟΛΛΟΙ ΘΑΝΑΤΟΙ</u>	7
☞	<u>ΕΠΙΡΡΟΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΣΤΟΝ ΜΑΘΗΤΙΚΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟ</u>	10
▪	<u>ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΜΕΙΩΣΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ – ΑΛΜΑΤΩΔΗΣ</u> <u>ΑΥΞΗΣΗ ΤΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΣΤΗΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΤΡΙΕΤΙΑ</u>	10
☞	<u>ΜΑΚΡΟΖΩΙΑ ΚΑΙ ΓΗΡΑΝΣΗ</u>	11
☞	<u>ΕΡΗΜΩΝΕΙ Η ΥΠΑΙΘΡΟΣ ΧΩΡΑ</u>	12
☞	<u>ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ</u>	12

ΜΕΡΟΣ Β: ΠΟΛΥΤΕΚΝΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

☞	<u>ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΡΥΘΜΙΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ</u> <u>ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ</u>	13
☞	<u>ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΠΟΛΥΤΕΚΝΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ</u>	14
☞	<u>ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΑΝΙΣΟΤΗΤΩΝ ΑΠΟ ΑΣΑΦΕΙΕΣ ΝΟΜΟΘΕΤΗΜΑΤΩΝ ΓΙΑ</u> <u>ΤΗΝ ΠΟΛΥΤΕΚΝΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ</u>	17
☞	<u>ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ</u>	18
☞	<u>ΒΑΣΙΚΑ ΝΟΜΟΘΕΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ</u>	19
☞	<u>Β' ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ Ν. 1910/44</u>	21
☞	<u>ΚΤΗΣΗ ΠΟΛΥΤΕΚΝΙΚΗΣ ΙΔΙΟΤΗΤΑΣ</u>	22
☞	<u>ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ</u>	26
☞	<u>ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ</u>	42
☞	<u>ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ – ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΣ</u>	43

ΜΕΡΟΣ Α

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ – ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΑ: ΟΡΙΣΜΟΙ

Με τον όρο " Δημογραφικό πρόβλημα" νοούνται οι δυσχέρειες και οι δυσκολίες που προκύπτουν (στην οικονομία, τα εθνικά θέματα, τη μετανάστευση κ.λ.π.) από τη δυσανάλογη μεταβολή ή κυρίως τη μείωση του πληθυσμού.

Το δημογραφικό πρόβλημα ερευνά η "δημογραφία", που είναι ο επιστημονικός κλάδος που έχει ως αντικείμενο τη στατιστική μελέτη του πληθυσμού, δηλαδή τη διάρθρωση (λ.χ. κατά ηλικία, κατά φύλο, κ.λ.π.) και τη δυναμική του (γεννήσεις, γάμοι, θάνατοι, μεταναστευτικά ρεύματα, κ.λ.π.).¹

Η μεταβολή του πληθυσμού (αύξηση-μείωση) σε κάθε γωνία της γης πρέπει να ερευνάται και να μελετάται με τις ξεχωριστές, διακριτές ιδιαιτερότητες της συγκεκριμένης περιοχής.

ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΣΤΑ ΔΙΑΦΟΡΑ ΚΡΑΤΗ

Οι ανεπτυγμένες χώρες στην πρώτη μεταπολεμική περίοδο γνώρισαν μια δημογραφική άνθιση (2,1 – 2,7 παιδιά ανά γυναίκα) και ακριβώς πάνω στην ευημερία τους (1967) ο δείκτης αυτός μειώθηκε.

Σήμερα σε όλες τις ανεπτυγμένες χώρες, ο δείκτης γεννήσεων έχει πέσει κάτω από τα 2,1 παιδιά ανά γυναίκα που είναι το όριο ανανέωσης των γενεών.

Χώρες της Νοτίου Ευρώπης όπως η Ιταλία και η Ισπανία παρουσίασαν μεγάλη μείωση του δείκτη, που έφτασε στο 1,32 και 1,36 αντίστοιχα το 1989. Η Γαλλία παρουσίασε τα τελευταία χρόνια βελτίωση του δείκτη (1,81) ενώ η πρώην Δυτ. Γερμανία δεν μπόρεσε να βελτιώσει το δείκτη που παραμένει πολύ χαμηλός (1,41).

Μεγάλες χώρες όπως ΗΠΑ, πρώην Σοβιετική Ένωση, Ιαπωνία έχουν μεγαλύτερο δείκτη γεννήσεων που κυμαίνεται από 1,7 έως 2,34 στην πρώην ΕΣΣΔ. Από τις Βαλκανικές χώρες η Βουλγαρία και η πρώην Γιουγκοσλαβία βρίσκονται σε υψηλότερα από τη χώρα μας επίπεδα (1,86 και 1,88 αντίστοιχα), αλλά κάτω από το επίπεδο αναπλήρωσης των γενεών.

Οι μουσουλμανικές όμως χώρες παρουσιάζουν πολύ υψηλά επίπεδα γεννητικότητας και συγκεκριμένα η μεν Αλβανία έχει διπλάσιο αριθμό παιδιών ανά γυναίκα, η δε Τουρκία τριπλάσιο από τη χώρα μας. Σήμερα στην Ελλάδα έχουμε 100 χιλιάδες περίπου γεννήσεις το χρόνο ενώ στην Τουρκία περίπου 1.600.000.

¹ Ο ορισμός του Guillard για τη λέξη "δημογραφία" είναι ότι η δημογραφία είναι «η μαθηματική γνώση των πληθυσμών της γενικής κινήσεων αυτών, της φυσικής, πολιτιστικής, πνευματικής και ηθικής καταστάσεων αυτών».

Το 2010 ο πληθυσμός της Ελλάδας, με βάση τις υποθέσεις που προαναφέρθηκαν θα είναι 10,2 εκατ. Και της Τουρκίας θα φθάσει στα 80 εκατ. Η δημογραφική γήρανση θα είναι υψηλή σε όλες τις χώρες της ΕΟΚ και στη χώρα μας θα φθάσει το 18% του πληθυσμού, ενώ στη Τουρκία μόλις το 4% και στην Αλβανία 5%. Το 2000 οι νέοι της Ελλάδας ήταν 1.600.000 περίπου ενώ οι νέοι της Τουρκίας γύρω στα 20.000.000.

Ο Αλβανικός πληθυσμός περιλαμβανομένου και του ευρισκόμενου στις γειτονικές χώρες (Νέα Γιουγκοσλαβία - Σκόπια - Βουλγαρία) θα διπλασιαστεί μετά από 30-35 έτη και από 6 εκατ. σήμερα θα πλησιάσει τα 12, δηλαδή το 2025 θα υπερτερεί κατά 20% του Ελληνικού πληθυσμού ακόμη και αν οι δημογραφικοί μας δείκτες βελτιωθούν. Η Αλβανία λόγω της νεανικής σύνθεσης του πληθυσμού και της μικρής αναλογίας των γερόντων θα συμπεριλαμβάνεται ανάμεσα στις πιο νέες χώρες όχι μόνο των Βαλκανίων, αλλά ολόκληρης της υφηλίου, ενώ η Ελλάδα θα είναι η πιο γεροντική χώρα των Βαλκανίων.

Στις αναπτυσσόμενες χώρες της Ν. Αμερικής, της Αφρικής και της Ασίας, η γεννητικότητα είναι περίπου 4 φορές μεγαλύτερη από το μέσο όρο των χωρών της ΕΟΚ. Ο παιδικός πληθυσμός φθάνει το 50% του συνόλου και οι ηλικιωμένοι μόλις το 2-3%.

Την τελευταία, όμως, δεκαετία η θνησιμότητα μειώνεται με ταχύ ρυθμό που φθάνει μέχρι το 50% λόγω της καταπολέμησης των επιδημιών και της ανόδου του βιοτικού επιπέδου, με αποτέλεσμα, αν η γεννητικότητα παραμείνει η ίδια, να επέλθει σύντομα πληθυσμιακή έκρηξη.

Η ΕΥΡΩΠΗ ΣΥΡΡΙΚΝΟΥΤΑΙ – ΓΗΡΑΝΣΗ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

Το μέλλον της Ευρώπης διαγράφεται ζοφερό. Οι Ευρωπαϊκές οικονομίες αδυνατούν να ακολουθήσουν τους ρυθμούς αναπτύξεως που επιτυγχάνονται στον υπόλοιπο πλανήτη. Και κυριότερη αιτία γι' αυτό, θεωρείται η υπογεννητικότητα. Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία της Eurostat², ο πληθυσμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης αυξήθηκε το 2002 μόλις 0,3%, ενώ σε αρκετά κράτη-μέλη μειώθηκε.

Ειδικότερα παραθέτουμε τα πρόσφατα στοιχεία που έδωσε στη δημοσιότητα στις 7.8.2002, η Στατιστική Υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), η Eurostat, για τις 15 χώρες-μέλη, ανάμεσα στις οποίες και οι ΗΠΑ.

² Η Στατιστική υπηρεσία της Ε.Ε.

ΧΩΡΕΣ	1980	2001	%ΜΕΤ.
Ιρλανδία	3,30	1,98	-40,0
Γαλλία	2,00	1,90	-5,0
Δανία	1,60	1,74	8,7
Φινλανδία	1,60	1,73	8,1
Λουξεμβούργο	1,50	1,70	13,3
Ολλανδία	1,60	1,69	5,6
Βέλγιο	1,70	1,65	-2,9
Ην. Βασίλειο	1,90	1,63	-14,2
Σουηδία	1,70	1,57	-7,6
Πορτογαλία	2,20	1,42	-35,5
Γερμανία	1,60	1,29	-19,4
Αυστρία	1,60	1,29	-19,4
Ελλάδα	2,20	1,29	-41,4
Ισπανία	2,20	1,25	-43,2
Ιταλία	1,60	1,24	-22,5
Ε.Ε.	1,80	1,47	-18,3
ΗΠΑ	1,80	2,06	14,4

Στον από πάνω πίνακα δίνεται η γονιμότητα για τα έτη 1980 και 2001 στις χώρες-μέλη της Ε.Ε. κατά φθίνουσα σειρά το έτος 2001, καθώς και την ποσοστιαία μεταβολή της το 2001, σε σύγκριση με το 1980. Στην προτελευταία και στην τελευταία σειρά δίνονται τα ίδια στοιχεία για την Ε.Ε. ως σύνολο και τις ΗΠΑ αντίστοιχα.

Από τον πίνακα αυτόν φαίνεται ότι:

- ❖ Το 1980 η Ελλάδα κατείχε τη 2^η θέση στη γονιμότητα ανάμεσα στις χώρες-μέλη της Ε.Ε. μαζί με την Ισπανία και την Πορτογαλία, με πρώτη την Ιρλανδία (το έτος 1980 οι γεννήσεις στην Ελλάδα ήταν 148.134). Η γονιμότητα το έτος εκείνο στις τέσσερις αυτές χώρες ήταν υψηλότερη από το μέσο όρο της Ε.Ε. και ξεπερνούσε το επίπεδο ανανέωσης των γενεών. Τελευταία ανάμεσα στις 15 χώρες-μέλη της Ε.Ε., ήταν το Λουξεμβούργο. Το 1980 η Ε.Ε. ως σύνολο και οι ΗΠΑ είχαν την ίδια γονιμότητα.
- ❖ Το 2001 η Ελλάδα κατολίσθησε στην 11^η θέση στη γονιμότητα ανάμεσα στις χώρες-μέλη της Ε.Ε. μαζί με την Γερμανία και την Αυστρία (με εκτιμώμενο από τη Eurostat αριθμό γεννήσεων 101.000), με την Ιταλία και την Ισπανία να καταλαμβάνουν τις δύο τελευταίες θέσεις. Στις χώρες αυτές καθώς και στην Πορτογαλία, η γονιμότητα ήταν χαμηλότερη από τον μέσο όρο της Ε.Ε. Το έτος αυτό, η Ιρλανδία κατείχε και πάλι την 1^η θέση, ως

σύνολο είχε πολύ χαμηλότερη γονιμότητα από τις ΗΠΑ (όπου πλησίασε το 2,1).

- ❖ Από τις παραπάνω εξελίξεις φαίνεται (βλέπε τελευταία στήλη του πίνακα) ότι το 2001 σε σύγκριση με το 1980, στην Ελλάδα σημειώθηκε η 2^η σε μέγεθος μείωση της γονιμότητας (-41,4%) ανάμεσα στις χώρες-μέλη της Ε.Ε., μετά από εκείνη της Ισπανίας (-43,2%). Η 3^η και 4^η σε μέγεθος μείωση της γονιμότητας σημειώθηκε στην Ιρλανδία (-40,0%) και στην Πορτογαλία (-35,5%). Μείωση πάνω από 20% σημειώθηκε και στην Ιταλία (-22,5%). Η γονιμότητα, όμως, δεν μειώθηκε σε όλες τις χώρες-μέλη της Ε.Ε. Στην Ολλανδία, τη Φινλανδία, τη Δανία και το Λουξεμβούργο αυξήθηκε, με αποτέλεσμα, οι χώρες αυτές να βελτιώσουν σημαντικά τη θέση τους το 2001 σε σχέση με το 1980, σε ότι αφορά τη γονιμότητα.

Από τις δύο τελευταίες γραμμές της τελευταίας στήλης του πίνακα φαίνεται ότι, ενώ στην Ε.Ε. ως σύνολο η γονιμότητα το 2001 μειώθηκε κατά 18,3% σε σύγκριση με το 1980, στις ΗΠΑ σημείωσε αύξηση 14,4%. Παράλληλα, η χώρα αυτή δέχτηκε το 2001 έναν μεγαλύτερο αριθμό μεταναστών. Οι ΗΠΑ, δηλαδή, παρουσιάζουν έναν δημογραφικό δυναμισμό που απουσιάζει από την Ε.Ε. Αυτός σε συνδυασμό με την τεχνολογική πρόοδο, τις πλουτοπαραγωγικές πηγές και τα μεγάλα ποσά που διατίθενται για έρευνα και ανάπτυξη, αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους παράγοντες του υψηλότερου κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε μονάδες αγοραστικής δύναμης των ΗΠΑ, σε σύγκριση με τα αντίστοιχα μεγέθη της Ε.Ε. ως συνόλου.

Αν ληφθεί υπόψιν ότι η χώρα μας βρισκόταν κάτω από τον μέσο όρο της Ε.Ε. σε ότι αφορά την γονιμότητα, είναι σαφές ότι, αν δεν υπάρξει μια ριζική αλλαγή στην αδράνεια και απάθεια που έχουν επιδείξει όλες οι κυβερνήσεις τα τελευταία 30 χρόνια για το δημογραφικό πρόβλημα – εκτός από την επιδείνωση των πολλών και σοβαρών προβλημάτων που έχουν εμφανιστεί (συνταξιοδοτικό, αύξηση των δαπανών υγείας, κτλ) – και η προσπάθεια για πραγματική σύγκλιση μέσα στην Ε.Ε. θα αντιμετωπίσει σοβαρές δυσκολίες.

Αλλεπάλληλα δημοσιεύματα του ευρωπαϊκού και αμερικάνικου Τύπου επισημαίνουν τις άκρως ανησυχητικές διαστάσεις που λαμβάνει το δημογραφικό στη Γηραιά Ήπειρο. Αλλά η ίδια η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν φαίνεται να αντιδρά προς την ορθή κατεύθυνση. Προσπαθεί να αναθερμάνει τις οικονομίες των κρατών-μελών με κλασσικές συνταγές (μείωση επιτοκίων, φόρων κ.λ.π.) οι οποίες όμως δεν αποδίδουν. Διότι το κύριο πρόβλημα είναι η γήρανση του πληθυσμού.

Ο αρθρογράφος του πρακτορείου Bloomberg κ. Mathew Lunn έγραψε ότι η Ευρώπη χρειάζεται απαραίτητα μια έκρηξη γεννήσεων (baby boom). Μόνον έτσι θα μπορέσουν οι ευρωπαϊκές οικονομίες να ανακτήσουν μακρόπνοα ανταγωνιστικούς ρυθμούς ανάπτυξης. Αν αυτό δεν συμβεί, θα γονατίσουν υπό το βάρος του δημογραφικού: Την αύξηση του μέσου όρου ζωής, την μη ανανέωση του εργατικού δυναμικού και τις τεράστιες κοινωνικές δαπάνες που συνεπάγεται η γήρανση του πληθυσμού (συντάξεις, υγεία κ.λ.π.).

Επισημαίνεται ότι ανάλογη δημογραφική στασιμότητα παρατηρείται και στα 10 νέα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Βάσει των στοιχείων της Eurostat, πέρυσι ο πληθυσμός τους μειώθηκε κατά 0,1%. Και επομένως η διεύρυνση της Ε.Ε. δεν λύνει το πρόβλημα.

Επιπρόσθετα, σε χώρες με γηρασμένους πληθυσμούς συνήθως πέφτει η επιχειρηματικότητα. Οι άνθρωποι είναι πιο συντηρητικοί, αποφεύγουν να αναλαμβάνουν επιχειρηματικές πρωτοβουλίες και το γεγονός αυτό έχει αρνητική επίπτωση στην οικονομία.

Παρά ταύτα, οι χαράσσοντες την οικονομική πολιτική της Ευρώπης αντιμετωπίζουν το δημογραφικό ως "δεδομένο που δεν αλλάζει". Μέχρι τώρα δεν έχουν παρουσιάσει ουσιαστικά κίνητρα για τον περιορισμό της υπογεννητικότητας στο μέλλον.

Η ΕΛΛΑΔΑ ΧΕΙΡΟΤΕΡΗ-ΛΙΓΕΣ ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ, ΠΟΛΛΟΙ ΘΑΝΑΤΟΙ

Όλα αυτά ισχύουν ακόμη περισσότερο για την Ελλάδα. Στην χώρα μας, το πρόβλημα της υπογεννητικότητας και της συνεχούς μείωσης του εγχώριου εργατικού δυναμικού αντιμετωπίστηκε τα τελευταία χρόνια με την μαζική είσοδο ξένων μεταναστών. Και πέραν των σοβαρών κοινωνικών προβλημάτων που έχουν ήδη δημιουργηθεί, ο καθένας αντιλαμβάνεται ότι αυτό δεν αποτελεί λύση για το μέλλον.

Είναι ενδιαφέρον να εξετάσουμε ενδεικτικά πώς εξελίχθηκαν οι γεννήσεις, οι θάνατοι και η φυσική μεταβολή του πληθυσμού, όχι κατ' έτος, αλλά ανά τετραετία δεδομένου ότι, τα δίσεκτα έτη μειώνονται οι γάμοι, γεγονός που επηρεάζει τις γεννήσεις συνήθως το έτος που έπεται του δίσεκτου.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Γεννήσεις, θάνατοι και φυσική μεταβολή του πληθυσμού ανά τετραετία 1976-1999

ΤΕΤΡΑΕΤΙΑ	ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ	ΘΑΝΑΤΟΙ	ΦΥΣ. ΜΕΤΑΒΟΛΗ
1976-1979	584,858	329,521	255,337
1980-1983	558,970	350,474	208,496
1984-1987	461,407	368,722	92,685
1988-1991	414,011	374,777	39,234
1992-1995	411,138	393,615	17,523
1996-1999	404,275	406,248	-1,973

Στον πίνακα 1 δίνονται τα στοιχεία για τις γεννήσεις, τους θανάτους και τη φυσική μεταβολή του πληθυσμού ανά τετραετία την περίοδο 1976-1999.

- ✓ Η μείωση των γεννήσεων, που άρχισε την τετραετία 1980-1983, πήρε μεγάλες διαστάσεις τις δύο επόμενες τετραετίες (1984-1987, 1988-1991). Η μικρότερη μείωσή τους που παρουσιάζεται τις δυο τελευταίες τετραετίες (1992-1995, 1996-1999) οφείλεται σε σημαντικό βαθμό στις γεννήσεις από αλλοδαπές μητέρες οι οποίες ήρθαν στη χώρα μας με το μεγάλο μεταναστευτικό ρεύμα της δεκαετίας του 90'. Συνολικά η μείωση των γεννήσεων στο διάστημα 1976-1999 ήταν 30,9%.
- ✓ Η αύξηση των θανάτων, που οφείλεται βασικά στη γήρανση του πληθυσμού, ήταν πολύ μεγάλη τις τετραετίες του 1980-1983, 1984-1987 και 1992-1995. Συνολικά, το διάστημα 1976-1999 η αύξηση των θανάτων ήταν 23,3%.

Αποτέλεσμα της μείωσης των γεννήσεων και της αύξησης των θανάτων ήταν:

- ✓ Η μείωση της φυσικής αύξησης του πληθυσμού (γεννήσεις μείον θάνατοι) - ενώ ήταν σχετικά, μικρή την τετραετία 1980-1983 - να πάρει δραματικές διαστάσεις τις επόμενες τετραετίες (στις οποίες η μείωση από τη μια τετραετία στην άλλη ξεπερνούσε το 50%) για να μετατραπεί σε φυσική μείωση την τελευταία τετραετία.

Όπως είδαμε στο προηγούμενο τμήμα την τελευταία τετραετία η μειούμενη φυσική αύξηση του πληθυσμού μετατράπηκε σε φυσική μείωση (δηλαδή οι θάνατοι ξεπέρασαν τις γεννήσεις). Στον πίνακα 2 δίνουμε τα σχετικά στοιχεία για το καθένα από τα 4 έτη της τετραετίας 1996-1999 τόσο συνολικά, όσο και κατά φύλο.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Γεννήσεις, θάνατοι και φυσική μεταβολή του πληθυσμού κατά τα έτη 1996-1999

Έτος	Σύνολο			Άρρενες			Θήλεις		
	Γεννήσεις	Θάνατοι	Φυσ.Μετ	Γεννήσεις	Θάνατοι	Φυσ.Μετ	Γεννήσεις	Θάνατοι	Φυσ.Μετ
1996	100718	100740	-22	51510	53253	-1743	49208	47487	1721
1997	102038	99738	2300	52606	52548	58	49432	47190	2242
1998	100894	102668	-1774	51992	53637	-1645	48902	49031	-129
1999	100625	103102	-2477	51896	54113	-2217	48729	48989	-260
1996-1999	404275	406248	-1973	208004	213551	-5547	196271	192697	3574

Από τον εν λόγω πίνακα, φαίνεται ότι:

- ✓ Στα τρία από τα τέσσερα έτη της τετραετίας 1996-1999 σημειώθηκε φυσική μείωση του πληθυσμού. Αυτό συμβαίνει για πρώτη φορά μετά τον πόλεμο. Ενώ, όμως, η φυσική μείωση του πληθυσμού το 1996 ήταν ασήμαντη, το 1998 και το 1999 ήταν σημαντική. Η διαφορά οφείλεται από τη μια μεριά στη στασιμότητα των γεννήσεων και από την άλλη στην αύξηση των θανάτων.
- ✓ Η φυσική μεταβολή του πληθυσμού δεν ήταν ίδια στους άρρενες και στις θήλεις. Τα τρία από τα τέσσερα έτη της τετραετίας 1996-1999 η φυσική μείωση στους άνδρες ήταν σημαντική, ενώ η φυσική αύξηση το 1998 ασήμαντη. Αντίθετα στις γυναίκες η φυσική μείωση τα έτη 1998 και 1999 ήταν ασήμαντη, ενώ η φυσική αύξηση τα έτη 1996 και 1997 σημαντική.

Συνολικά την τετραετία στους άρρενες σημειώθηκε φυσική μείωση, ενώ στις θήλεις φυσική αύξηση. Αυτό οφείλεται στο ότι η αρνητική διαφορά θανάτων ανδρών / γυναικών είναι μεγαλύτερη από τη θετική διαφορά γεννήσεων αρρένων / θηλέων.

Σήμερα, ο ετήσιος αριθμός των γεννήσεων στην χώρα μας έφτασε να υπολείπεται του αντίστοιχου αριθμού των θανάτων. Στα μαιευτήρια γεννώνται όλο και περισσότερα παιδιά ξένων μεταναστών, ενώ πολλά σχολεία της χώρας κατήντησαν να έχουν περισσότερους ξένους μαθητές παρά Έλληνες. Και το χειρότερο: Η εθνική μας οικονομία εξαρτάται πλέον κατά το 1/4 από ξένο εργατικό δυναμικό.

ΕΠΙΡΡΟΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΣΤΟΝ ΜΑΘΗΤΙΚΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟ

Τα επιμέρους στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας που αφορούν τον κλάδο της παιδείας συγκλίνουν στο ότι η μείωση του μαθητικού πληθυσμού στην Εκπαίδευση παίρνει δραματικές διαστάσεις, αν συγκρίνουμε τα περσινά στατιστικά στοιχεία με τα αντίστοιχα του 1996-1997.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

Σχολικός πληθυσμός της Δευτεροβάθμιας δημόσιας και ιδιωτικής εκπαίδευσης κατά τα σχολικά έτη:

	1996-97	2000-01	2001-02	2002-03	Μεταβολή 1996-97/2002-03
Γυμνάσια	407.097	360.248	349.248	338.355	-68.742(-16.9%)
Ενιαία Λύκεια	275.146	244.164	240.272	238.258	-36.888(-13.4%)
ΤΕΕ	135.365	131.316	138.131	130.824	-4.541(-3.4%)
Σύνολο	817.608	735.728	727.800	707.437	-110.171 (-13.5%)

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα, στο σύνολο της Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης η μείωση αυτή φτάνει τους 110.171 μαθητές ή ποσοστό 13.5%, ενώ παρουσιάζει διαφοροποιήσεις στους διάφορους τύπους σχολείων.

Είναι βέβαιο ότι η μείωση του μαθητικού πληθυσμού συνδέεται με τη μεγάλη μείωση του αριθμού των γεννήσεων την αντίστοιχη περίοδο. Άλλωστε, είναι γνωστό ότι οι γεννήσεις στη χώρα μας τη δεκαετία 1981-1990 ήταν 118.400 ανά έτος, ενώ στη προηγούμενη δεκαετία ήταν 143.900 ανά έτος. Την τελευταία δεκαετία 1991-2000, επίσης, κυμάνθηκαν στις 100.000 περίπου ανά έτος.

ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΜΕΙΩΣΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ – ΑΛΜΑΤΩΔΗΣ ΑΥΞΗΣΗ ΤΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΣΤΗΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΤΡΙΕΤΙΑ

Ενδεικτικά αναφέρεται ότι μεταξύ της σχολικής χρονιάς 1998-1999 και 2001-2002 σε όλα τα δημόσια σχολεία του Δήμου Αθηναίων υπήρξε δραματική μείωση των Ελλήνων μαθητών, ενώ αντίθετα υπήρξε αλματώδης αύξηση των αλλοδαπών μαθητών.

Ειδικότερα τα ποσοστά ήταν:

ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ	ΔΗΜΟΤΙΚΑ		ΓΥΜΝΑΣΙΑ		ΛΥΚΕΙΑ	
	ΗΜΕΔ.	ΑΛΛΟΔ.	ΗΜΕΔ.	ΑΛΛΟΔ.	ΗΜΕΔ.	ΑΛΛΟΔ.
1998-1999	88,65	11,35	95,92	4,08	98,70	1,30
2001-2002	72,02	27,98	74,03	25,97	91,21	8,79

Αν συνεχιστεί αυτός ο κατήφορος μετά από κάποια χρόνια, όχι απλώς η πλειονότητα αλλά και η παμψηφία των μαθητών σε όλα τα σχολεία του Δήμου Αθηναίων θα είναι αλλοδαποί και οι Έλληνες μαθητές θα αποτελούν «είδος εν ανεπαρκεία».

ΜΑΚΡΟΖΩΙΑ ΚΑΙ ΓΗΡΑΝΣΗ

Η μεν Ευρώπη γηράσκει και αδυνατεί να ανταγωνιστεί τις ΗΠΑ και τις ραγδαίως αναπτυσσόμενες οικονομίες της Νοτιοανατολικής Ασίας. Η δε Ελλάδα γηράσκει ακόμη περισσότερο και δεν είναι σε θέση να ανταγωνισθεί ούτε καν την γηρασμένη Ευρώπη.

Η επιμήκυνση του προσδόκιμου χρόνου ζωής στην Ελλάδα (74,5 χρόνια για τους άντρες και 79,5 για τις γυναίκες) έχει αυξήσει την αναλογία ηλικιωμένων σε σχέση με τις υπόλοιπες ηλικιακές ομάδες, με σημαντικές επιπτώσεις στην οικονομία. Υπολογίζεται ότι, το 2020, στην Ελλάδα οι ηλικιωμένοι θα αποτελούν το 19,1% του πληθυσμού. Εκείνο, ιδιαίτερα, που έχει περισσότερο ενδιαφέρον είναι ότι οι "υπερήλικες ηλικιωμένοι" ηλικίας 84 ετών και άνω θα αυξάνουν ως πληθυσμιακή ομάδα με ταχύ ρυθμό. Αυτό, όπως είναι αυτονόητο, δημιουργεί αυξημένη ζήτηση για υπηρεσίες υγείας και κοινωνικής πρόνοιας, σε συνδυασμό με την αυξανόμενη αδυναμία της οικογένειας να φροντίζει για την περίθαλψη των ηλικιωμένων.

Στο *παράρτημα* παρατίθενται τα όρια ζωής για τον πληθυσμό της Ελλάδας, όπως αυτά προσδιορίζονται από επιστήμονες – μελετητές με ειδικές γνώσεις της αναλογιστικής – στατιστικής επιστήμης επί τη βάση των συνημμένων πινάκων με διαχρονικές μεταβολές και προβολές δεδομένων της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας.

Οι επισημάνσεις των ξένων αναλυτών για την Ευρώπη, έχουν ακόμη μεγαλύτερη σημασία για την Ελλάδα. Εδώ η κατάσταση είναι πολύ χειρότερη. Εμείς έχουμε προ πολλού καταστεί χώρα συνταξιούχων, ο ενεργός πληθυσμός μειώνεται συνεχώς, ενώ η κυβερνητική πολιτική για το δημογραφικό είναι κατ' ουσίαν ανύπαρκτη.

ΕΡΗΜΩΝΕΙ Η ΥΠΑΙΘΡΟΣ ΧΩΡΑ

Οι γεννήσεις σε όλα τα χωριά της χώρας, που έχουν κατοίκους μέχρι 2.000, από 36.975 το 1980 μειώθηκαν στις 16.606 το 1999, δηλαδή μείωση κατά 20.369, ποσοστό 55,11% (και στις γεννήσεις του 1999 περιλαμβάνονται και τα παιδιά, των αλλοδαπών που δεν υπήρχαν το 1980).

Δεν υπάρχει ούτε ένας νομός της χώρας που η μείωση να μην είναι κατακόρυφη. Το κλάμα του μωρού έχει σχεδόν παύσει και οι Ιερείς τελούν μόνο κηδείες. Υπάρχουν χωριά που έχει να ακουστεί κλάμα μωρού πάνω από 20 χρόνια!

Σε ορισμένους νομούς η μείωση στα χωριά αυτά την παραπάνω περίοδο υπερβαίνει το 70%. Ενδεικτικά αναφέρονται:

- ⊗ Νομός Βοιωτίας:81.03%
- ⊗ Νομός Ιωαννίνων:74.48%
- ⊗ Νομός Έβρου:72.81%

Αναλυτικά, η μείωση των γεννήσεων στις αγροτικές περιοχές όλων των νομών στα χωριά με πληθυσμό μέχρι 2000 κατοίκους αναφέρεται στο **παράρτημα** (σελ.28).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Τα ανακοινωθέντα αποτελέσματα των πρόσφατων απογραφών υπήρξαν αποκαρδιωτικά και κατέδειξαν το μέγα πρόβλημα της υπογεννητικότητας, που μαστίζει τη χώρα μας. Αν μάλιστα λάβει κανείς υπόψη του τα πραγματικά αποτελέσματα της απογραφής, τότε αντιλαμβάνεται ότι το δημογραφικό πρόβλημα αποτελεί εφιάλτη για τη χώρα μας, η οποία είναι βέβαιο ότι, εάν δεν ανατραπεί αυτή η κατάσταση και δεν ληφθεί μια σειρά γενναίων μέτρων οδηγείται με μαθηματική ακρίβεια στην κατάρρευση.

ΜΕΡΟΣ Β: ΠΟΛΥΤΕΚΝΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΡΥΘΜΙΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

Στη χώρα μας η οικογένεια από την απελευθέρωσή της στηρίχθηκε στο θεσμό του γάμου. Και αν μπόρεσε να επιβιώσει το οφείλει στις αρχές εκείνες, που συντήρησαν την συνείδηση των πολιτών στην πίστη, στη διδαχή και το παράδειγμα.

Την αναγκαιότητα στήριξης του θεσμού του γάμου και την προστασία της οικογένειας, είχε συνειδητοποιήσει από της συστάσεως της ελληνικής πολιτείας, ο συνταγματικός νομοθέτης. Και βέβαια, τα πρώτα χρόνια του ξεσηκωμού ο αγώνας των Ελλήνων ήταν για την ελευθερία, αργότερα για την δημοκρατία και λίγο αργότερα για την κοινωνική δικαιοσύνη, αλλά και για τους θεσμούς.

Έτσι για πρώτη φορά στο Σύνταγμα του 1927 και στο άρθρο 24 γίνεται λόγος για το γάμο και την οικογένεια. "Ο γάμος ως θεμέλιον του οικογενειακού βίου της συντηρήσεως και προαγωγής του έθνους, διατελεί υπό την ιδιαιτέραν προστασίαν του κράτους".

Πολυμελείς οικογένειες δικαιούνται ειδική μέριμνα. Βεβαίως κάποιες γενικές παρατηρήσεις και αναφορές, γίνονται και στα άρθρα 22 των Συνταγμάτων των ετών 1925 και 1926. Το Σύνταγμα του 1952 υπήρξε αναχρονιστικό, έμεινε σχεδόν ξένο στις πολιτικές και κοινωνικές συνθήκες που δημιούργησαν οι δυο παγκόσμιοι πόλεμοι και σ' αυτό δεν περιλαμβάνονται διατάξεις κοινωνικού περιεχομένου και συνεπώς τίποτα δεν περιλαμβάνεται για το θεσμό του γάμου και την προστασία της οικογένειας. Στο Σύνταγμα όμως του 1975 και στο άρθρο 21, γίνεται εκτενής αναφορά στην οικογένεια και στην υποχρέωση της πολιτείας για στήριξή της και για την στήριξη ιδιαίτερα της πολύτεκνης οικογένειας. Συγκεκριμένα, στο άρθρο 21. αναφέρονται τα εξής:

«Η οικογένεια, ως θεμέλιον συντηρήσεως και προαγωγής του έθνους, ως και ο γάμος, η μητρότης και η παιδική ηλικία, τελούν υπό την προστασία του κράτους. Πολύτεκναι οικογένειαι, ανάπηροι πολέμου και ειρηνικής περιόδου, θύματα πολέμου, χήραι και ορφανά των εν πολέμω πεσόντων, ως και οι πάσχοντες εξ ανιάτου σωματικής και πνευματικής νόσου, δικαιούνται της ειδικής φροντίδας του κράτους". "Το Κράτος μεριμνά για την υγεία των πολιτών και λαμβάνει ειδικά μέτρα για την προστασία της νεότητας, του γήρατος, της αναπηρίας, δια την περίθαλψιν απόρων. Η απόκτησις κατοικίας υπό των στερουμένων ταύτης, ή ανεπαρκώς στεγαζομένων αποτελεί αντικείμενο ειδικής φροντίδος του κράτους.» με την αναθεώρηση του 2001 του Συντάγματος στο άρθρο 21 στις 4 παραγράφους που αναφέρονται στις υποχρεώσεις της πολιτείας απέναντι στην οικογένεια και τους πολύτεκνους προστέθηκαν 2 ακόμη παράγραφοι στη μια εκ των οποίων

προβλέπεται ότι « Ο σχεδιασμός και η εφαρμογή δημογραφικής πολιτικής, καθώς και η λήψη όλων των αναγκαίων μέτρων αποτελούν υποχρέωση του κράτους ».

Σαν πρώτη έκφραση και υλοποίηση του ενδιαφέροντος της πολιτείας για την οικογένεια, έχουμε τους νόμους 4733 και 4839 του 1930. Είναι η εποχή που ο αείμνηστος Ελευθέριος Βενιζέλος, ανταποκρινόμενος προς την προμνησθείσα διάταξη του Συντάγματος του 1927 εισήγαγε στην Βουλή και την Γερουσία σχέδιο νόμου για την προστασία των πολυτέκνων και το οποίο ψηφίστηκε και αποτελεί το πρώτο νομοθετικό μέτρο, για την μέριμνα, την προστασία των πολυτέκνων που έλαβε η πολιτεία.

Στη συνέχεια, με το νομοθετικό διάταγμα της 22ας Ιουλίου 1933, τροποποιήθηκαν και συμπληρώθηκαν οι ως άνω νόμοι, με το νόμο 578 1/1933. Μετά απ' αυτό το νομοθέτημα έχουμε τους νόμους 2543 και 2683 του Ι 940, οι οποίοι τελικώς κωδικοποιήθηκαν στον ισχύοντα μέχρι σήμερα νόμο περί προστασίας των πολυτέκνων, τον νόμο 1910/1944 όπως τροποποιήθηκε με τον 860/Ι 979.

Οι διατάξεις αυτές, ψηφίστηκαν κατ' επιταγήν του Συντάγματος αλλά και από την αδήριτη ανάγκη, να αντιμετωπιστούν οι πολυάριθμες και κυρίως πολύτεκνες οικογένειες που είχαν εγκατασταθεί μετά τον ξεριζωμό του ελληνικού, πληθυσμού, από τις πατρογονικές εστίες τους, την Ιωνία, την Μικρά Ασία και τον Πόντο.

Τα προβλήματα τότε ήταν σημαντικά και επείγοντα και έπρεπε να αντιμετωπιστούν. Τα μέτρα που ελήφθησαν τότε, δεν ήταν του χαρακτήρα και της υφής των μέτρων που λαμβάνονται σήμερα, ή που πρέπει να ληφθούν. Τότε τα μέτρα εκείνα ήταν κοινωνικού, προνοιακού και ακόμα φιλανθρωπικού θα λέγαμε χαρακτήρα.

Τότε βέβαια δεν υπήρξε το δημογραφικό πρόβλημα που υπάρχει σήμερα και μάλιστα τόσο έντονο για την χώρα μας. Άλλες βεβαία οι συνθήκες τότε, άλλες οι συνθήκες του σήμερα. Ένα σημαντικό νομοθέτημα, είναι το τμήμα εκείνο του αστικού κώδικα, που περιλαμβάνεται στο άρθρο 1346 έως 1709, με τον τίτλο "Οικογενειακό Δίκαιο".

ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΠΟΛΥΤΕΚΝΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

Αλλά ας δούμε και τις επιμέρους ρυθμίσεις που έχουν σχέση με νομοθετήματα που προστατεύουν τα δικαιώματα των οικογενειών , που έχουν άμεσο στόχο την στήριξη της πολύτεκνης οικογένειας ειδικότερα.

Η πρώτη κίνηση που γίνεται από την πολιτεία, η οποία αρχίζει να συναισθάνεται αμυδρά τον επερχόμενο γηρασμό και την ανάγκη για την λήψη μέτρων, είναι η ψήφιση του νόμου 1153/1972 περί προστασίας πολυμελών οικογενειών δια της παροχής επιδομάτων , όπου για πρώτη φορά, σημειώνεται στο

άρθρο 1 παράγραφος Ι , η επί σκοπώ ασκήσεως δημογραφικής πολιτικής καθιέρωση του θεσμού των οικογενειακών επιδομάτων , για οικογένειες με περισσότερα από δύο παιδιά.

Όμως το μικρό σε ύψος επίδομα, το οποίο για την εποχή του είχε μια σχετική αξία, δεν έτυχε καμίας τιμαριθμικής αναπροσαρμογής και κατέληξε να είναι άνευ σημασίας και αποτελεσματικότητας ενώ μια αύξηση που δόθηκε μόλις το 1980 με το νόμο 1041/1980, δεν επέφερε καμία βελτίωση στην αξία του επιδόματος αυτού. Ο νόμος 2459/97 κατήργησε τα ανωτέρω οικογενειακά επιδόματα.

Αξίζει ν' αναφερθεί σαν ένα θετικό μέτρο, η ψήφιση και η εφαρμογή του νόμου 1563/1985 για την απαλλαγή των πολυτέκνων οικογενειών κατά τα 2/3 (από τον ειδικό φόρο κατανάλωσης) για την αγορά αυτοκινήτου.

Η απαλλαγή αρχικώς ήταν για αυτοκίνητο μέχρι 1800 κυβικά και με το άρθρο 51 του Νόμου 1882/1990 επεξετάθη η απαλλαγή για αυτοκίνητα μέχρι 2000 κυβικά. Τελευταία ρύθμιση για την αγορά αυτοκινήτου απαλλάσσει τους πολυτέκνους από το τέλος ταξινόμησης (νόμος 3220 ΦΕΚ 15/28.01.2004) και παρατίθενται στο παράρτημα (βλέπε σελ.40).

Επίσης με το νόμο 1437/1984, οι πολυτέκνοι έχουν την δυνατότητα να αποκτήσουν αυτοκίνητο δημοσίας χρήσεως ταξί κατά προτεραιότητα. Ένα ακόμα σημαντικό νομοθέτημα είναι και ο νόμος 1648/1986, για την αναγκαστική τοποθέτηση των πολυτέκνων και παιδιών πολυτέκνων σε ορισμένες θέσεις εργασίας στον ευρύτερο δημόσιο τομέα, σε επιχειρήσεις κ.λ.π., χωρίς βεβαίως να θεωρούμε ότι λύθηκε το πρόβλημα της ανεργίας των πολυτέκνων.

Συναφείς ήταν και οι νόμοι 1320/1983 και 1735/1987. Εξ αυτών ο μεν πρώτος εφαρμόστηκε και ευνοήθηκαν πολλοί πολυτέκνοι αλλά κατηγορήθηκε ότι διορίστηκαν γυναίκες γιατρών και δικηγόρων, φυσικά πολυτέκνες και ότι είχε ατέλειες το σύστημα διορισμών με τα μόρια.

Ο δεύτερος νόμος, που ήταν βελτιωμένος και δεν είχε τις ατέλειες του πρώτου, δεν εφαρμόστηκε κυριολεκτικά ποτέ. Σημαντικές ρυθμίσεις για τους διορισμούς των πολυτέκνων γονέων, κυρίως και δευτερευόντως για παιδιά τους, επέφερε η ψήφιση του νόμου 2190/1994. Ο νόμος αυτός άρχισε να εφαρμόζεται με θετικές ρυθμίσεις για τους πολυτέκνους.

Ένα ακόμα από τα πλέον σημαντικά νομοθετήματα για την στήριξη της οικογένειας και μάλιστα της πολυτέκνης ήταν και ο νόμος 1892/1990 με το οποίο δόθηκε το επίδομα και η σύνταξη της πολυτέκνης μητέρας. Οι διατάξεις του νόμου 1892/90 τροποποιήθηκαν με τους νόμους 2163/93, 2459/97 και 2470/97. σε εφαρμογή των ανωτέρω διατάξεων εξεδόθη η υπ' αριθμόν Π3δ/οικ1078/97 κοινή υπουργική απόφαση με την οποία καθορίστηκαν τα επιδόματα και η ισόβια σύνταξη με περιορισμό βάσει εισοδήματος στις πολυτέκνες οικογένειες. Αυτή προσεβλήθη με αίτηση ακυρώσεως στο ΣτΕ και στο εξής καταβάλλονται ανεξαρτήτως εισοδήματος. Το κείμενο των νόμων της απόφασης και της ακύρωσης παρατίθενται στο παράρτημα (σελ. 30-31).

Τα σήμερα καταβαλλόμενα πολυτεχνικά επιδόματα και ισόβιες συντάξεις, έχουν ως εξής:

ΤΑ ΝΕΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΑ ΕΠΙΔΟΜΑΤΑ ΤΟΥ ΟΓΑ				
Χρονική περίοδος	ΙΣΟΒΙΑ ΣΥΝΤΑΞΗ	ΠΟΛΥΤΕΚΝΙΚΟ (για κάθε παιδί κάτω των 23 ετών άγαμο)	ΤΡΙΤΟ ΠΑΙΔΙ	ΔΥΟ ΠΑΙΔΙΑ
1997	23.000 δρχ.	10.000 δρχ.	40.000 δρχ.	23.000 δρχ.
1998	24.081 δρχ.	10.470 δρχ.	41.880 δρχ.	24.081 δρχ.
1999	25.020 δρχ.	10.878 δρχ.	43.513 δρχ.	25.020 δρχ.
2000	25.696 δρχ.	11.172 δρχ.	44.688 δρχ.	25.696 δρχ.
2001	26.698 δρχ.	11.608 δρχ.	46.431 δρχ.	26.698 δρχ.
2002	80,70 ευρώ	35,09 ευρώ	140,35 ευρώ	80,70 ευρώ
2003	83,45 ευρώ	36,29 ευρώ	145,13 ευρώ	83,45 ευρώ

Εκείνο που αποτέλεσε πρωτοτυπία σε ευρωπαϊκό επίπεδο ήταν η χορήγηση της τιμητικής σύνταξης της πολύτεκνης μητέρας για την οποία έγινε πολύς θόρυβος τελευταία. Εάν όμως δεν υπήρχε ο διαχωρισμός στους πολυτέκνους, που έγινε με το Νόμο 860/1979, δεν θα ετίθετο πλέον θέμα για συζήτηση.

Σίγουρα η παροχή ετοιμών κατοικιών σε πολύτεκνες οικογένειες, είναι ένα από τα θετικά μέτρα της πολιτείας, καθώς και τα δάνεια τα οποία δίδονται. Πλην όμως το ύψος των δανείων με την αύξηση που έχουν πλέον οι τιμές των οικοδομών, δεν επαρκεί για την αγορά κατοικίας, εάν δεν υπάρξει και ανάλογο κομπόδεμα των ενδιαφερομένων.

Η φορολογική πολιτική για στήριξη της οικογένειας, είναι τελείως ανύπαρκτη. Οι εκάστοτε εκπτώσεις φόρου για κάθε παιδί, είναι ασήμαντες, πέραν του ότι μέχρι πρότινος δεν αναγνωριζόταν κανένα αφορολόγητο όριο για όσα παιδιά και αν είχε κανείς, αν ήταν ελεύθερος επαγγελματίας, έμπορος κλπ.

Ο πιο πρόσφατος νόμος που μεριμνά για τις προσλήψεις μελών πολύτεκνων οικογενειών είναι ο νόμος 2643/98 «Μέριμνα για την απασχόληση προσώπων ειδικών κατηγοριών» καταργουμένου του νόμου 1648/86. με τον εν λόγω νόμο η προστατευόμενοι πολύτεκνοι μοριοδοτούνται επί τη βάσει αντικειμενικών κριτηρίων προς κάλυψη ενός ποσοστού προσλαμβανομένων σε φορείς ιδιωτικού και δημόσιου φορέα.

Εκείνο που θα θέλαμε να σημειώσουμε είναι ότι τα μέτρα που λαμβάνονται κατά καιρούς για την στήριξη της οικογένειας και μάλιστα της πολύτεκνης δεν είναι συνολικά, αλλά αποσπασματικά και πολλές φορές προεκλογικού χαρακτήρα.

Έτσι δημιουργούνται πικρίες στις οικογένειες, αφού για το ένα μέτρο λαμβάνονται υπόψη και θεωρούνται πολύτεκνοι, ενώ για άλλα μέτρα δεν θεωρούνται και μ' αυτό τον τρόπο δεν παγιώνεται μια αξιοπιστία μεταξύ των πολιτών αφ' ενός και της πολιτείας αφ' ετέρου.

Αυτή η αξιοπιστία και εμπιστοσύνη ακόμα περισσότερο δεν παγιώνεται, όταν τα μέτρα που ενδεχομένως λαμβάνει μια κυβέρνηση έρχεται και τα αναιρεί μια άλλη.

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΑΝΙΣΟΤΗΤΩΝ ΑΠΟ ΑΣΑΦΕΙΣ

ΝΟΜΟΘΕΤΗΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΥΤΕΚΝΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Τέτοιες περιπτώσεις και ασαφή νομοθετήματα και νομοθετήματα που δημιουργούν ανισότητες έχουμε πολλές φορές επισημάνει και νομίζουμε ότι είναι μερικά από τα παρακάτω: Ο νόμος 860/1979, ήταν ένας από τους πλέον άδικους νόμους. Είναι ο νόμος που τροποποίησε τον Ν.1910/1944 και δημιούργησε μια ανισότητα, αφού όσοι στις 5.1.1979 είχαν τέσσερα παιδιά και παραπάνω, ή άγαμες και άνεργες κόρες, διατηρούν ισοβίως την πολυτεκνική ιδιότητα, ενώ όλοι οι άλλοι που δεν είχαν αυτές τις προϋποθέσεις δεν διατήρησαν την πολυτεκνική ιδιότητα.

Και έτσι δημιουργήσαμε την ανισότητα και δημιουργήσαμε το χαρακτηρισμό παλιές και νέες πολύτεκνες μητέρες. Η απαλλαγή του ειδικού φόρου κατανάλωσης, κατά τα 2/3 για την αγορά αυτοκινήτου από πολύτεκνο, ισχύει μόνον για εκείνον που έχει τέσσερα από τα παιδιά του, ηλικίας κάτω των 18 ετών.

Έτσι μια μικρή κατηγορία πολυτέκνων απήλαυσε το δικαίωμα αυτό. Η απαλλαγή που καθιερώθηκε με το νόμο 2019/1992 από την έκτακτη εισφορά για την πρώτη κατοικία, ίσχυσε μόνο για όσους εκ των πολυτέκνων είχαν 4 παιδιά και υπολογίζοντο σαν οικογενειακά βάρη από την φορολογούσα αρχή.

Έτσι πολλοί πολύτεκνοι, μολονότι στο πρόσωπό τους συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις που έβαζε ο νόμος, εν τούτοις φορολογήθηκαν. Με το νόμο 2084/1992 τίθεται όριο συνταξιοδότησης για τις πολύτεκνες μητέρες το 50^ο έτος, αυτό όμως δεν ισχύει για τις πολύτεκνες μητέρες που είναι δικαστές, αξιωματικοί, ή προσωπικό του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Μολονότι έχει με νόμο καθιερωθεί η κατά 50% μείωση των εισιτηρίων για τους πολυτέκνους, κατά καιρούς έχει αμφισβητηθεί το δικαίωμα αυτό από ορισμένα επαρχιακά ΚΤΕΛ.

Δεν εφαρμόζεται ακόμα και από τον εθνικό αερομεταφορέα. Μια άλλη παλινωδία είναι και αυτή των μετεγγραφών των παιδιών των πολυτέκνων, που καθιερώθηκε αρχικά με το νόμο 860/1979 για τις μετεγγραφές των παιδιών των πολυτέκνων που σπούδαζαν στις χώρες του εξωτερικού.

Είχαν την δυνατότητα τότε μετεγγραφής σε πλησιέστερο τόπο κατοικίας των γονέων τους, σε πανεπιστήμια και στα ΤΕΙ. Αυτό το δικαίωμα με το νόμο

1286/1982 επεξετάθη και για τα παιδιά των πολυτέκνων που σπούδαζαν στα πανεπιστήμια του εξωτερικού.

Θα μπορούσαν. αφού είχαν περάσει και περατώσει επιτυχώς το πρώτο έτος των σπουδών τους, να μετεγγραφούν σε πανεπιστήμιο ισότιμο των σπουδών τους, στον τόπο κατοικίας των γονέων τους.

Στη συνέχεια με τον Νόμο 1674/1986. καταργήθηκε αυτό το δικαίωμα των μεταγραφών εκ του εξωτερικού, για λόγους ίσης μεταχείρισης. Αργότερα με τον Νόμο 1865/1989 επαναφέρθηκε το δικαίωμα της μετεγγραφής και μόνο για όσους εκ των φοιτητών προήρχοντο από οικογένειες πολυτέκνων με 4 τουλάχιστον παιδιά, ενώ για όσους θεωρούνται πολύτεκνοι με τρία παιδιά συνέτρεχαν σε ποσοστό 4% έως 10% που αφορούσαν και άλλες συναφείς κατηγορίες φοιτητών.

Στη συνέχεια. με τον νόμο 1966/1991 καταργήθηκαν πάλι οι μετεγγραφές από το εξωτερικό των παιδιών των πολυτέκνων, με μόνη εξαίρεση τις περιπτώσεις φοιτητών που προέρχονταν από οικογένειες με έξι παιδιά και πάνω, ή και περισσότερα και για μεταβατική περίοδο.

Τέλος, με τον Νόμο 2009/1992 επαναφέρθηκε η χωρίς περιορισμό μετεγγραφή τέκνων πολυτέκνων εκ του εξωτερικού, μόνο μετά από εξετάσεις και αφού είχαν περατώσει με επιτυχία. τις εξετάσεις στα μαθήματα των δύο ετών σπουδών και μόνο για όσους είχαν εγγραφεί το ακαδημαϊκό έτος 1991-1992. δόθηκε το δικαίωμα μεταγραφής, υπό τις προϋποθέσεις που προέβλεπε ο νόμος 1865/1989.

Ακόμα ανισότητες και κραυγαλέες ανακολουθίες υπάρχουν στο χώρο εργασίας. Με ειδικές διατάξεις στο Ν.1320/1983 και 1735/1987 , και του Προεδρικού Διατάγματος 611/1977 , στους διορισμούς δημοσίων υπαλλήλων εδίδοντο στους πολυτέκνους ορισμένα μόρια. Όμως με τα Προεδρικά Διατάγματα 245/1990 και το Ν.1943/1991, όχι μόνο καταργήθηκαν αυτές οι διατάξεις, αλλά επετράπησαν και απολύσεις πολυτέκνων που εργάζοντο με συμβάσεις αορίστου χρόνου στο δημόσιο τομέα. Ακόμα με τις διατάξεις του Ν.1910/1944 καθιερώνεται το αμετάθετο των δημοσίων υπαλλήλων, εν τούτοις πολλές φορές η διοίκηση δεν εφαρμόζει τις σχετικές διατάξεις και αναγκάζει τους πολύτεκνους να προσφύγουν στα δικαστήρια με τις γνωστές συνέπειες και επιβαρύνσεις σε έξοδα και σπατάλη χρόνου.

ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

Το ισχύον Σύνταγμα μετά την αναθεώρηση του 2001 περιέχει βασικές διατάξεις τόσο για το θεσμό της οικογένειας όσο και για την ειδική φροντίδα του κράτους προς την πολύτεκνη οικογένεια. Παραθέτουμε τις σχετικές διατάξεις όπως αυτές διατυπώνονται στο εν ισχύει Σύνταγμα της Χώρας μας και συγκεκριμένα στο άρθρο 21.

Άρθρον 21 :

1. Η οικογένεια, ως θεμέλιο της συντήρησης και προαγωγής του Έθνους, καθώς και ο γάμος, η μητρότητα και η παιδική ηλικία τελούν υπό την προστασία του Κράτους.
2. Πολύτεκνες οικογένειες, ανάπηροι πολέμου και ειρηνικής περιόδου, θύματα πολέμου, χήρες και ορφανά εκείνων που έπεσαν στον πόλεμο, καθώς και όσοι πάσχουν από ανίατη σωματική ή πνευματική νόσο έχουν δικαίωμα ειδικής φροντίδος από το Κράτος.
3. Το Κράτος μεριμνά για την υγεία των πολιτών και παίρνει ειδικά μέτρα για την προστασία της νεότητας, του γήρατος, της αναπηρίας και για την περίθαλψη των απόρων.
4. Η απόκτηση κατοικίας από αυτούς που τη στερούνται ή που στεγάζονται ανεπαρκώς αποτελεί αντικείμενο ειδικής φροντίδος του Κράτους.
5. Ο σχεδιασμός και η εφαρμογή δημογραφικής πολιτικής, καθώς και η λήψη όλων των αναγκαίων μέτρων αποτελούν υποχρέωση του κράτους.

ΒΑΣΙΚΑ ΝΟΜΟΘΕΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Ο Βασικός νόμος που ισχύει σήμερα για την προστασία των πολυτέκνων είναι ο N.1910/44 ο οποίος δημοσιεύθηκε στο υπ' αριθ. 229 φύλλο της Εφημερίδος της Κυβερνήσεως την 3η Οκτωβρίου 1944 (Τεύχος Α ') με μία και μόνη ουσιαστική τροποποίηση που έγινε αργότερα με το N.860/1979.

Παραθέτουμε αυτούσια τα κύρια άρθρα 1 και 2 του νόμου:

N.1910/1944

Περί Κωδικοποίησης και συμπλήρωσης της Νομοθεσίας "περί προστασίας πολυτέκνων".

Έχοντες υπ' όψει το από 7 Απριλίου 1943 Διάγγελμα του Προέδρου της Κυβερνήσεως προς τον Ελληνικόν Λαόν, απεφασίσαμεν και διατάσσομεν.

Άρθρον 1

Κωδικοποιούνται εις εν ενιαίον κείμενον αι εν ισχύι διατάξεις "περί προστασίας πολυτέκνων" των νόμων 5781/83 ως των Α.Ν. 2543 και 2683 του 1940 συμπληρωμένας και τροποποιουμένας δια του παρόντος και έχουσαι ούτω:

Άρθρο Πρώτον

1. Πολύτεκνοι υπό την έννοιαν του παρόντος νόμου είναι οι γονείς οι έχοντες πέντε τουλάχιστον ζώντα τέκνα εκ νομίμου γάμου ή νομιμοποιηθέντα ή νομίμως αναγνωρισθέντα, εφ' όσον τα μεν θήλεα είναι άγαμα ή διατελούν εν διαζεύξει ή εν

χρησία και συντηρούνται υπό τινός των γονέων, τα δε άρρενα εφ' όσον είναι ανήλικα και άνευ ιδίου βιοποριστικού έργου.

Εις τα τέκνα ταύτα συνυπολογίζονται και τα σπουδάζοντα μέχρι περατώσεως των σπουδών των, οιαδήποτε και αν ώσιν αύται, είτε θεωρητικάί είτε πρακτικάί, είτε εφ' όσον είναι μαθηταί τεχνών ή επαγγελμάτων ως και τα οιασδήποτε ηλικίας ανίκανα προς εργασίαν εξ οιουδήποτε λόγου ή ανάπηρα πολέμου.

Τα χρονικά όρια των ως άνω σπουδών καθορίζονται δια Βασιλικού Διατάγματος εκδιδόμενου προτάσει των επί των Θρησκευμάτων και Εθνικής Παιδείας και επί της Εθνικής Προνοίας υπουργών.

2. Ως γνήσια τέκνα συνυπολογίζονται προς απονομήν της εκ του παρόντος νόμου προστασίας λογίζονται ως προς την μητέρα και τα εξώγαμα τέκνα αυτής.

3. Ως προς τον χαρακτηρισμό εκάστου γονέως ως πολυτέκνου συνυπολογίζονται και τα εκ προτέρου γάμου τέκνα του εφ' όσον πληρούνται ως προς ταύτα οι νόμιμοι όροι.

4. Εν περιπτώσει καθ' ήν εξ οιουδήποτε λόγου υπόχρεως προς διατροφήν των τέκνων είναι μόνη η μήτηρ άνευ συζύγου αύτη θεωρείται πολύτεκνος εφ' όσον αύτη είχε και τρία μόνον τέκνα εκ των υπαγομένων εις τινά των ανωτέρω περιπτώσεων .

5 .Εν περιπτώσει καθ' ην ο πατήρ κατέστη ανίκανος τελείως προς πάσαν εργασίαν εξ οιουδήποτε λόγου και δεν εργάζεται ή είναι ανάπηρος πολέμου με αναπηρίαν τουλάχιστον 70% και δεν εργάζεται, θεωρείται πολύτεκνος εφ' όσον έχει και τρία μόνον τέκνα εκ των υπαγομένων εις τινά των ανωτέρω περιπτώσεων.

6. Εν περιπτώσει θανάτου πατρός και μητρός τα απορφανισθέντα τέκνα αποτελούντα ιδίαν οικογένειαν και όντα τουλάχιστον τρία, απολαμβάνουσιν αυτοδικαίως των ευεργετημάτων του παρόντος υπό τους περιορισμούς της πρώτης παραγράφου του παρόντος άρθρου, και εφ' όσον και τα θήλεα δεν έχουν ιδίους πόρους ζωής.

Άρθρον δεύτερον

Πιστοποιήσις ταυτότητος πολυτέκνου

1. Ο αριθμός των τέκνων , η ηλικία αυτών , ο νόμιμος γάμος ή νομιμοποιήσις, ή αναγνώρισις, βεβαιούται ατελώς δια του ληξιάρχου ή του οικείου Δημάρχου ή Προέδρου της Κοινότητος, συνυπογράφοντος απαιρητήτως εν τη βεβαιώσει αύτη ως συνυπευθύνου του εφημερίου της ενορίας του πρώτου βεβαιούντος την οικογενειακήν κατάστασιν και του Προέδρου του οικείου Συλλόγου Πολυτέκνων ή όπου δεν υπάρχει ούτος του Προέδρου του οικείου Ταμείου Προνοίας και Προστασίας Πολυτέκνων, βεβαιούντος τον χαρακτηρισμόν του πολυτέκνου ως τοιούτου, προκειμένου περί Ελλήνων το γένος προσφύγων εν Ελλάδι και μη πολιτογραφηθέντων και μη δυναμένων να προσκομίσουν βεβαίωσιν ληξιαρχείου, δύναται να γίνει η βεβαίωσις υπό της οικείας Αστυνομίας Αλλοδαπών βάσει των τοιούτων βεβαιώσεων εφοδιάζονται οι δικαιούχοι υπό της οικείας Οργανώσεως του Τμήματος της εν Αθήναις εδρευούσης Ανωτάτης Πανελληνίου

Συνομοσπονδίας πολυτέκνων δι' ομοιομόρφων βιβλιαρίων ταυτότητας, κατά τα δια Β. Διατάγματος οριζόμενα και ανανεουμένων κατά τα υπό του υπουργού Εθνικής Προνοίας αποφασιζόμενα.

2. Τα βιβλιάρια ταύτα θεωρούνται υπό της οικείας πολυτεκνικής οργανώσεως (τμήματος της Συνομοσπονδίας) ανά εξάμηνον προς βεβαίωσιν της μεταβολής ή μη των στοιχείων των πολυτέκνων ή άλλων δικαιούχων και χρησιμεύουσιν ως αποδεικτικά της ιδιότητος των πολυτέκνων.

B' ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ Ν. 1910/44

Μετά την παραπάνω τροποποίηση ακολούθησε πολύ μεταγενέστερα μια ουσιαστική τροποποίηση του Ν. 1910/44 με την οποία περιορίστηκε ο αριθμός των παιδιών στα τέσσερα από τα πέντε που ήταν αναγκαίο να έχει ο πολίτης για να χαρακτηριστεί πολύτεκνος. Ο νέος αυτός νόμος ήταν ο υπ' αριθ. 860/1979 που δημοσιεύθηκε στο υπ' αριθ. 2 φύλλο της Εφημερίδος της Κυβερνήσεως τις 5ης Ιανουαρίου 1979 (Τεύχος Α ') και έχει ως εξής:

N.860/1979

"Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως διατάξεων τινων του Ν. 1910/ 1 944 περί κωδικοποιήσεως και συμπληρώσεως της Νομοθεσίας περί προστασίας των Πολυτέκνων"

Άρθρον 1

1. Το πρώτον εδάφιον της παραγράφου 1 του άρθρου πρώτου του Ν.1910/1944 "περί Κωδικοποιήσεως και συμπληρώσεως της Νομοθεσίας "περί προστασίας των Πολυτέκνων", κυρωθέντος δια της υπ' αριθ.303/1946 πράξεως του υπουργικού Συμβουλίου αντικαθίσταται ως ακολούθως:

"1. Πολύτεκνοι υπό την έννοιαν του παρόντος νόμου είναι οι γονείς οι έχοντες τέσσαρα τουλάχιστον ζώντα τέκνα εκ νομίμου γάμου ή νομιμοποιηθέντα ή νομίμως αναγνωρισθέντα, εφ' όσον τα μεν θήλεα είναι άγαμα ή διατελούν εν διαζεύξει ή εν χηρεία και συντηρούνται υπό τινος των γονέων των, τα δε άρρενα εφ' όσον είναι ανήλικα".

2. Η παράγραφος 7 του ως άνω άρθρου αντικαθίσταται ως ακολούθως:

"7 .Εν περιπτώσει θανάτου της μητρός ή εν περιπτώσει καθ' ην κατέστη αύτη εξ οιουδήποτε λόγου ανίκανος τελείως προς πάσαν εργασίαν, ο σύζυγος θεωρείται πολύτεκνος εφ' όσον έχει τρία τουλάχιστον ζώντα τέκνα, υπαγόμενα εις τινα των ανωτέρω περιπτώσεων".

Άρθρον 2

Η κατά την έναρξιν της ισχύος του παρόντος νόμου υφισταμένη ή ΕΦΕΞΗΣ ΑΠΟΚΤΩΜΕΝΗ ΙΔΙΟΤΗΣ του ΠΟΛΥΤΕΚΝΟΥ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ, ΔΙΑΤΗΡΕΙΤΑΙ ΙΣΟΒΙΩΣ.

Άρθρον 3

1. Τέκνα πολυτέκνων, εγγραφέντα ή εγγραφόμενα εις Ανωτάτην ή Ανωτέραν Σχολήν της ημεδαπής κατόπιν εξετάσεων, μετεγγράφονται τη αιτήσσει των εις το πρώτον ή το δεύτερον έτος σπουδών αντιστοίχου Σχολής (ή Τμήματος Σχολής), πλησιεστέρας του τόπου της μονίμου κατοικίας των γονέων των.

2. Κατά την πρώτην εφαρμογήν του παρόντος αι σχετικαί αιτήσεις των ενδιαφερομένων υποβάλλονται εντός μηνός από της δημοσιεύσεως του παρόντος νόμου.

ΚΤΗΣΗ ΠΟΛΥΤΕΚΝΙΚΗΣ ΙΔΙΟΤΗΤΑΣ

A) Για το χαρακτηρισμό προσώπου ως πολυτέκνου ή μέλους πολύτεκνης οικογένειας, κρίσιμα χρονικά σημεία είναι, σύμφωνα με τις ακόλουθες οδηγίες:

I. Η 41ανουαρίου 1979.

II. Η 51ανουαρίου 1979.

III. Η 11ανουαρίου 1983 και

IV. Η 18 Φεβρουαρίου 1983.

B) Την ιδιότητα αυτή αποκτούν:

I. Κατά το Νόμο 1910/1944 (άρθρο 1) που ίσχυε μέχρι 4.1.1979:

1. Οι γονείς με 5 τουλάχιστον ζώντα τέκνα εφόσον αυτά είναι:

α) Τα θήλαα, άγαμα ή σε διάζευξη ή σε χηρεία και συντηρούνται υπό τινός των γονέων ,

β) Τα άρρενα, ανήλικα και άνευ ιδίου βιοποριστικού έργου,

γ) Σπουδαστές, μέχρι περατώσεως των σπουδών τους ή μαθητές τεχνών και επαγγελμάτων και

δ) Ανίκανα προς εργασία, από οποιοδήποτε λόγο ή ανάπηρα πολέμου, ανεξαρτήτως ηλικίας και στις δύο περιπτώσεις.

2. Η μητέρα χήρα με 3 παιδιά (υπαγόμενα σε ένα από τα εδάφια α' -δ' της περιπτώσεως 1) , εφόσον είναι υπόχρη για τη διατροφή τους από οποιοδήποτε λόγο.

3. Ο πατέρας με 3 παιδιά (υπαγόμενα σε ένα από τα εδάφια α' -δ' της περιπτώσεως 1), εφόσον κατέστη τελείως ανίκανος για κάθε εργασία, από οποιοδήποτε λόγο και δεν εργάζεται ή είναι ανάπηρος πολέμου με αναπηρία τουλάχιστον 70% και δεν εργάζεται.

4. Ο σύζυγος με 4 παιδιά (υπαγόμενα σε ένα από τα εδάφια α' -δ' της περιπτώσεως 1), σε περίπτωση θανάτου της μητρός των τέκνων ή εφόσον αυτή κατέστη τελείως ανίκανη για κάθε εργασία από οποιοδήποτε λόγο και

5. Τα ορφανά από πατέρα και μητέρα, εφόσον είναι τουλάχιστον 3, αποτελούν ίδια οικογένεια και απολαμβάνουν αυτοδίκαια των ανωτέρω

ευεργετημάτων, υπό τους περιορισμούς της περιπτώσεως 1 και εφόσον και τα θήλαα δεν έχουν ιδίους πόρους ζωής.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 1

Όσοι κατά τις διατάξεις του ανωτέρου Νόμου (1910/ 1944) είχαν την ιδιότητα του πολυτέκνου κατά την 5η Ιανουαρίου 1979 (άρθρο 2 Ν.860/1979) τη διατηρούν ισοβίως.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 2

1. Για το χαρακτηρισμό κάθε γονέα ως πολυτέκνου υπολογίζονται τα τέκνα *ί)* εκ νομίμου γάμου και *ίί)* και τα εκ προτέρου νομίμου γάμου.

Επιπλέον: *α)* για τη μητέρα και τα εξώγαμα και *β)* για τον πατέρα και τα νομιμοποιηθέντα και τα νομίμως αναγνωρισθέντα. .

2. Όπου κατά τις διατάξεις του παρόντος νόμου γίνεται λόγος για ανήλικο τέκνο, τέτοιο θεωρείται το μη συμπληρώσαν το 21 ο έτος της ηλικίας του, κατά τις τότε ισχύουσες διατάξεις του Αστικού Κώδικα.

II. Κατά το Νόμο 860/1979 που ισχύει από 5 Ιανουαρίου 1979 μέχρι σήμερα:

1. Όσοι είχαν την ιδιότητα του πολυτέκνου, κατά την έναρξη της ισχύος του παρόντος νόμου (5.1.1979), σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.1910/1944, την οποία και διατηρούν ισοβίως.

2. Οι γονείς με 4 τουλάχιστον τέκνα, εφόσον αυτά είναι: *α)* Τα θήλαα, άγαμα ή σε διάζευξη ή σε χηρεία και συντηρούνται υπό τίνος των γονέων , *β)* Τα άρρενα ανήλικα, *γ)* Σπουδαστές, μέχρι περατώσεως των σπουδών τους ή μαθητές τεχνών και επαγγελματιών και *δ)* Ανίκανα προς εργασία, από οποιοδήποτε λόγο ή ανάπηρα πολέμου, ανεξαρτήτως ηλικίας και στις δύο περιπτώσεις.

3. Η μητέρα χήρα με 3 παιδιά (υπαγόμενα σε ένα από τα εδάφια *α'* -*δ'* της περιπτώσεως 1) , εφόσον είναι υπόχρη για τη διατροφή τους από οποιοδήποτε λόγο.

4. Οπατέρας με 3 παιδιά (υπαγόμενα σε ένα από τα εδάφια *α'* -*δ'* της περιπτώσεως 1), εφόσον κατέστη τελείως ανίκανος για κάθε εργασία, από οποιοδήποτε λόγο και δεν εργάζεται ή είναι ανάπηρος πολέμου με αναπηρία τουλάχιστον 70% και δεν εργάζεται

5. Ο σύζυγος με 3 παιδιά (υπαγόμενα σε ένα από τα εδάφια *α'* -*δ'* της περιπτώσεως 1), σε περίπτωση θανάτου της μητρός των τέκνων ή εφόσον αυτή κατέστη τελείως ανίκανη για κάθε εργασία από οποιοδήποτε λόγο και

6. Τα ορφανά από πατέρα και μητέρα, εφόσον είναι τουλάχιστον 3, αποτελούν ίδια οικογένεια και απολαμβάνουν αυτοδίκαια των ανωτέρω ευεργετημάτων, υπό τους περιορισμούς της περιπτώσεως 1 και εφόσον και τα θήλαα δεν έχουν ιδίους πόρους ζωής.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 1

Όποιος, μετά τη δημοσίευση του παρόντος νόμου, αποκτήσει την ιδιότητα του πολυτέκνου, σύμφωνα με τις διατάξεις του, τη διατηρεί ισοβίως (άρθρο 2).

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 2

α) Για το χαρακτηρισμό κάθε γονέα ως πολυτέκνου υπολογίζονται τα τέκνα ι) εκ νομίμου γάμου και ιί) και τα εκ προτέρου νομίμου γάμου.

Επιπλέον: α) για τη μητέρα και τα εξώγαμα και β) για τον πατέρα και τα νομιμοποιηθέντα και τα νομίμως αναγνωρισθέντα.

β) Όπου κατά τις διατάξεις του παρόντος νόμου γίνεται λόγος για ανήλικο τέκνο, τέτοιο θεωρείται το μη συμπληρώσαν το 21^ο έτος της ηλικίας του, κατά τις τότε ισχύουσες διατάξεις του Αστικού Κώδικα.

III. Κατά το άρθρο 4 παρ. 2 και 116 παρ. 1 του Συντάγματος, από 1 η Ιανουαρίου 1983 τόσο τα αρρενα, όσο και τα θήλα τέκνα πρέπει να είναι ανήλικα δηλαδή να μην έχουν συμπληρώσει το εικοστό πρώτο έτος της ηλικίας τους. (Από 18.2.1983 ανήλικος είναι όποιος δεν έχει συμπληρώσει το 18^ο έτος της ηλικίας του. Βλ. αμέσως κατωτέρω).

IV. Κατά το άρθρο 3 του Ν. 1329/1983, που ισχύει από 18 Φεβρουαρίου 1983, ανήλικος είναι όποιος δεν έχει συμπληρώσει το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας του.

Γ) Απόδειξη πολυτεκνικής ιδιότητας.

Αυτή γίνεται με πιστοποιητικό οικογενειακής κατάστασης του ενδιαφερομένου που πρέπει να περιλαμβάνει:

1) Όταν πρόκειται να αποδείξει την ιδιότητά του ως πολυτέκνου:

A. Ονοματεπώνυμο του ιδίου και της συζύγου του.

B. Ημερομηνία τελέσεως του γάμου τους.

C. Τα εξώγαμα τέκνα για τον πατέρα, αλλά νομιμοποιηθέντα ή νομίμως αναγνωρισθέντα από αυτόν.

D. Ημερομηνία γεννήσεως όλων των ανωτέρω.

E. Ημερομηνία θανάτου όλων των μη επιζώντων από τους ανωτέρω.

F. Ημερομηνία γάμου, διάζευξης ή χηρείας όλων των θηλέων τέκνων (αν είναι άγαμα να γίνει μνεία).

Όταν πρόκειται να αποδείξει την ιδιότητά του ως μέλους πολύτεκνης οικογένειας:

a) Ονοματεπώνυμο των γονέων του και ημερομηνία του γάμου τους.

b) Ονοματεπώνυμο του ιδίου και των από το γάμο αυτό αδελφών του.

c) Τα από άλλο ή άλλους γάμους των γονέων του γεννηθέντα τέκνα τα οποία πρέπει ν' αναφέρονται αναλυτικά.

- d) Τα εξώγαμα τέκνα της μητέρας του.
- e) Τα εξώγαμα τέκνα του πατέρα του, αλλά νομιμοποιηθέντα ή νομίμως αναγνωρισθέντα από αυτόν.
- f) Ημερομηνία γεννήσεως όλων των ανωτέρω.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Π: 15. Πληθυσμός της Ελλάδος κατά φύλο και μεγάλες ομάδες ηλικιών Population of Greece by sex and major age groups Απογραφές — 1870 - 1991 — Censuses							
Ετος απογραφής Census year	Απόλυτοι αριθμοί — Absolute numbers				Αναλογία % — Percentage		
	Σύνολο Total	ετών 0 - 14 years	ετών 15 - 64 years	65 ετών και άνω 65 years and over	ετών 0 - 14 years	ετών 15 - 64 years	65 ετών και άνω 65 years and over
ΑΜΦΟΤΕΡΩΝ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ — BOTH SEXES							
1870	1.457.894	548.513	856.822	52.559	38	59	3
1879(1)	1.653.310	648.835	946.115	58.360	39	57	4
1907(1)	2.630.381	1.007.458	1.514.534	108.389	38	58	4
1920(1) (2)	5.014.130	1.717.864	3.012.449	283.817	34	60	6
1928(1)	6.184.645	1.989.701	3.832.473	362.471	32	62	6
1951	7.632.801	2.198.247	4.923.156	511.398	29	64	7
1961	8.388.553	2.243.962	5.457.937	686.654	27	65	8
1971(3)	8.768.372	2.223.904	5.587.352	957.116	25	64	11
1981(4)	9.739.589	2.307.297	6.192.751	1.239.541	24	63	13
1991	10.259.900	1.974.867	6.880.681	1.404.352	19	67	14
ΑΡΡΕΝΕΣ — MALES							
1870	754.176	283.851	442.836	27.489	37	59	4
1879(1)	854.802	340.550	484.362	29.890	40	57	3
1907(1)	1.324.157	521.125	747.828	55.204	39	57	4
1920(1) (2)	2.493.647	896.186	1.459.030	138.431	36	58	6
1928(1)	3.065.715	1.024.002	1.866.312	175.401	33	61	6
1951	3.721.648	1.127.659	2.366.968	227.021	30	64	6
1961	4.091.894	1.152.412	2.643.708	295.774	28	65	7
1971(3)	4.286.748	1.142.456	2.725.636	418.656	27	63	10
1981(4)	4.779.571	1.185.906	3.043.681	549.984	25	64	11
1991	5.055.408	1.014.941	3.422.464	618.003	20	68	12
ΘΗΛΕΙΣ — FEMALES							
1870	703.718	264.662	413.986	25.070	38	59	3
1879(1)	798.508	308.285	461.753	28.470	39	58	3
1907(1)	1.306.224	486.333	766.706	53.185	37	59	4
1920(1) (2)	2.520.483	821.678	1.553.419	145.386	32	62	6
1928(1)	3.118.930	965.699	1.966.161	187.070	31	63	6
1951	3.911.153	1.070.588	2.556.188	284.377	28	65	7
1961	4.296.659	1.091.550	2.814.229	390.880	25	66	9
1971(3)	4.481.624	1.081.448	2.861.716	538.460	24	64	12
1981(4)	4.960.018	1.121.391	3.149.070	689.557	23	63	14
1991	5.204.492	959.926	3.458.217	786.349	18	67	15

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ

Π: 37. Προβολές του πληθυσμού της Ελλάδος, κατά φύλο και ηλικία: 1996 - 2020
Population projections of Greece, by sex and age: 1996 - 2020

Ηλικία—Age	1-1-1996	1-1-2000	1-1-2005	1-1-2010	1-1-2015	1-1-2020
APPENES—MALES						
Σύνολο—Total	5.164,9	5.212,0	5.247,3	5.263,0	5.254,5	5.226,2
0 - 4	265,2	270,6	281,6	278,6	269,3	259,7
5 - 9	285,5	269,9	271,9	282,9	280,0	270,7
10 - 14	343,4	296,5	271,8	273,8	284,8	281,9
15 - 19	391,7	359,7	298,2	273,7	275,7	286,7
20 - 24	403,0	397,9	361,4	300,3	275,9	277,9
25 - 29	406,9	408,0	399,2	363,0	302,3	278,1
30 - 34	380,2	407,9	410,0	401,3	365,4	305,1
35 - 39	367,0	378,2	408,6	410,7	402,2	366,6
40 - 44	348,6	364,9	377,7	408,0	410,2	401,9
45 - 49	331,3	343,7	361,6	374,4	404,5	406,8
50 - 54	296,8	324,7	339,0	356,8	369,6	399,4
55 - 59	303,9	285,6	316,8	331,0	348,6	361,5
60 - 64	307,1	296,0	272,8	302,8	316,9	334,3
65 - 69	272,9	282,8	272,3	251,8	280,2	294,1
70 - 74	188,7	231,2	247,1	239,0	222,1	248,3
75 - 79	121,7	143,5	186,7	200,8	195,5	183,3
80 - 84	85,1	80,0	98,9	130,1	141,5	139,5
85 - 89	45,7	47,4	44,6	56,5	75,7	83,8
90 +	20,2	23,4	26,9	27,5	34,1	46,6
ΘΗΛΕΙΣ—FEMALES						
Σύνολο—Total	5.300,1	5.346,0	5.380,1	5.390,4	5.371,2	5.328,9
0 - 4	248,1	253,7	264,6	261,8	253,1	244,0
5 - 9	270,4	253,9	255,2	266,1	263,3	254,6
10 - 14	324,6	280,6	255,7	257,0	267,9	265,1
15 - 19	370,2	339,8	282,3	257,5	258,8	269,7
20 - 24	385,9	378,0	342,6	285,2	260,4	261,7
25 - 29	397,3	391,8	380,6	345,2	288,0	263,2
30 - 34	381,0	401,5	394,7	383,4	348,1	291,0
35 - 39	369,8	380,2	402,9	396,1	384,9	349,7
40 - 44	346,6	367,6	380,8	403,4	396,7	385,7
45 - 49	330,8	342,0	366,1	379,4	401,9	395,4
50 - 54	303,0	328,6	340,7	364,7	377,9	400,4
55 - 59	323,2	297,9	325,6	337,7	361,6	374,8
60 - 64	330,9	324,3	292,6	320,0	332,1	355,7
65 - 69	308,7	317,5	311,6	281,7	308,4	320,5
70 - 74	233,8	278,9	294,0	289,2	262,1	287,8
75 - 79	162,9	191,1	240,6	254,7	251,6	229,5
80 - 84	120,3	115,7	142,1	180,4	192,7	192,1
85 - 89	63,3	70,8	68,3	85,7	110,5	120,0
90 +	29,4	31,9	39,0	41,3	51,3	68,0
ΑΜΦΟΤΕΡΩΝ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ—BOTH SEXES						
Σύνολο—Total	10.465,1	10.557,9	10.627,4	10.653,4	10.625,7	10.555,2

Π: 38. Βραχύχρονες προβολές του πληθυσμού της Ελλάδος: 1996 - 2007
Short-term population projections of Greece: 1996 - 2007

Έτος—Year	Συνολικός πληθυσμός (χιλιάδες) Total population (in thousand)	Έτος—Year	Συνολικός πληθυσμός (χιλιάδες) Total population (in thousand)
1996	10.465	2002	10.589
1997	10.488	2003	10.603
1998	10.512	2004	10.616
1999	10.535	2005	10.627
2000	10.558	2006	10.636
2001	10.573	2007	10.644

**Η ΜΕΙΩΣΗ ΤΩΝ ΓΕΝΝΗΣΕΩΝ ΣΤΙΣ ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ
ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ
ΣΤΑ ΧΩΡΙΑ ΜΕ ΠΛΗΘΥΣΜΟ ΜΕΧΡΙ 2000 ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ**

	Γεννήσεις		Μείωση '80-'99	Ποσοστό %
	1980	1999		
ΣΥΝΟΛΟ ΕΛΛΑΔΑΣ	36.975	16.606	-20.369	55,11
Ν. ΑΙΤΩΛΙΑΣ	1.532	539	-993	69,42
ΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ				
Ν. ΒΟΙΩΤΙΑΣ	638	121	-517	81,03
Ν. ΕΥΒΟΙΑΣ	1.138	411	-727	63,88
Ν. ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ	154	46	-108	70,13
Ν. ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ	866	295	-571	66
Ν. ΦΩΚΙΔΟΣ	237	130	-107	45,14
Ν. ΑΡΓΟΛΙΔΟΣ	688	294	-394	57,26
Ν. ΑΡΚΑΔΙΑΣ	558	220	-338	60,57
Ν. ΑΧΑΪΑΣ	1.070	480	-590	55,14
Ν. ΗΛΕΙΑΣ	1.151	466	-685	59,51
Ν. ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ	765	347	-418	54,64
Ν. ΛΑΚΩΝΙΑΣ	686	295	-391	57
Ν. ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	767	439	-328	42,76
Ν. ΖΑΚΥΝΘΟΥ	228	193	-35	15,35
Ν. ΚΕΡΚΥΡΑΣ	724	360	-364	50,27
Ν. ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ	188	170	-18	9,57
Ν. ΤΡΙΚΑΛΩΝ	1.038	391	-647	62,33
Ν. ΓΡΕΒΕΝΩΝ	225	68	-157	69,77
Ν. ΔΡΑΜΑΣ	484	179	-305	63,01
Ν. ΗΜΑΘΙΑΣ	807	393	-414	51,30
Ν. ΘΕΣ/ΚΗΣ	1.273	687	-586	46,04
Ν. ΚΑΒΑΛΑΣ	696	392	-304	43,68
Ν. ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	390	196	-194	49,74
Ν. ΚΙΛΚΙΣ	575	224	-351	61,04
Ν. ΚΟΖΑΝΗΣ	1.211	502	-709	58,54
Ν. ΠΕΛΛΗΣ	983	419	-564	57,37
Ν. ΠΙΕΡΙΑΣ	652	387	-265	40,64
Ν. ΣΕΡΡΩΝ	1.402	524	-878	62,62
Ν. ΦΛΩΡΙΝΗΣ	524	275	-249	47,52
Ν. ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	630	414	-216	34,28
Ν. ΕΒΡΟΥ	879	239	-640	72,81
Ν. ΞΑΝΘΗΣ	1.011	247	-764	75,57
Ν. ΡΟΔΟΠΗΣ	982	339	-643	65,48
Ν. ΔΩΔ/ΝΗΣΟΥ	604/379	379	-225	37,25
Ν. ΛΕΥΚΑΔΑΣ	160	67	-93	58,125
Ν. ΑΡΤΗΣ	619	241	-378	61,6
Ν. ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	390	170	-220	56,41
Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	1.058	270	-788	74,48
Ν. ΠΙΡΕΒΕΖΗΣ	566	187	-379	66,96

N. ΚΑΡΔΙΤΣΗΣ	981	329	-652	66,46
N. ΛΑΡΙΣΗΣ	1.216	472	-744	61,18
N. ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	510	271	-239	46,86
N. ΚΥΚΛΑΔΩΝ	625	453	-172	27,52
N. ΛΕΣΒΟΥ	602	448	-154	25,58
N. ΣΑΜΟΥ	288	156	-132	45,83
N. ΧΙΟΥ	193	87	-106	54,92
N. ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	1.407	850	-557	39,58
N. ΛΑΣΙΘΙΟΥ	343	204	-139	40,52
N. ΡΕΘΥΜΝΗΣ	590	330	-260	44,06
N. ΧΑΝΙΩΝ	814	601	-213	26,16

*

Χωριά που δεν ακούν κλάμα μωρού

Χωριά	Πόσα χρόνια έχει να γεννηθεί παιδί	Πληθυσμός
Φούρκα Κονίτσης	27 χρόνια	50 κάτοικοι
Φιλιππαίος Γρεβενών	25 χρόνια	15 κάτοικοι
Μυρτιά Ευβοίας	25 χρόνια	5 κάτοικοι
Καταφύγι Κοζάνης	24 χρόνια	60 κάτοικοι
Πολυστάφυλο Πρεβέζης	23 χρόνια	330 κάτοικοι
Σιράκο Κονίτσης	22 χρόνια	10 κάτοικοι
Δρυμός Αχαΐας	21 χρόνια	50 κάτοικοι
Σκλαβοχωριό Τήνου	20 χρόνια	7 κάτοικοι
Κάτω Λάβδανο Ιωαννίνων	20 χρόνια	20 κάτοικοι
Βρύστοβο Ιωαννίνων	20 χρόνια	15 κάτοικοι
Μηλιά Αλεξανδρούπολης	20 χρόνια	106 κάτοικοι
Τουρλάδα Αχαΐας	20 χρόνια	60 κάτοικοι
Καστέλλι Αχαΐας	20 χρόνια	60 κάτοικοι
Δημόκορη Ιωαννίνων	18 χρόνια	10 κάτοικοι
Κλείτορας Αχαΐας	16 χρόνια	100 κάτοικοι
Πλακίδα Κοζάνης	15 χρόνια	11 κάτοικοι
Τσάδος Τήνου	15 χρόνια	30 κάτοικοι
Κουμάρος Τήνου	15 χρόνια	10 κάτοικοι
Λουτρά Τήνου	15 χρόνια	15 κάτοικοι
Δίλοφο Αλεξανδρούπολης	15 χρόνια	81 κάτοικοι
Περάστρα Τήνου	12 χρόνια	10 κάτοικοι
Ξινάρα Τήνου	10 χρόνια	10 κάτοικοι
Δάφνη Κοζάνης	10 χρόνια	60 κάτοικοι
Διχειμάρο Κοζάνης	10 χρόνια	50 κάτοικοι
Νάματα Κοζάνης	10 χρόνια	10 κάτοικοι
Μαράφια Ορεστιάδας	9 χρόνια	196 κάτοικοι
Βουχωρίνο Κοζάνης	6 χρόνια	79 κάτοικοι
Λουκόμι Κοζάνης	6 χρόνια	80 κάτοικοι
Ανθοχώρι Κοζάνης	5 χρόνια	108 κάτοικοι
Κρίμηνη Κοζάνης	5 χρόνια	90 κάτοικοι
Ριζό Φιλιστών Θεσπρωτίας	5 χρόνια	70 κάτοικοι
Πετρωτά Αλεξανδρούπολης	3 χρόνια	309 κάτοικοι
Αγ. Ιωάννης Σφακίων	2 χρόνια	25 κάτοικοι

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 2459/1997

Άρθρο 39

Τροποποίηση και κατάργηση διατάξεων σχετικών, με την αντιμετώπιση του δημογραφικού προβλήματος

1. Το επίδομα τρίτου παιδιού της παρ. 1 του άρθρου 63 του ν. 1892/1990 αυξάνεται σε 40.000 δραχμές από 1-1-1997 και καταβάλλεται μέχρι και τη συμπλήρωση του έκτου (60^{ου}) έτους της ηλικίας του εφόσον το ετήσιο οικογενειακό εισόδημα των δικαιούχων δεν υπερβαίνει το ποσό των επτά εκατομμυρίων (7.000.000) δραχμών.

2. Η παράγραφος 3 του άρθρου 63 του ν. 1892/ 1990 τροποποιείται ως εξής: . Στη μητέρα που θεωρείται πολύτεκνη κατά το ν. 1910/1944, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει μέχρι σήμερα, καταβάλλεται μηνιαίο επίδομα ίσο προς δέκα χιλιάδες (10.000) δραχμές, για κάθε άγαμο τέκνο ηλικίας μέχρι και είκοσι τριών (23) ετών. Το συνολικό αυτό επίδομα δεν μπορεί να υπολείπεται μηνιαίως του ποσού των είκοσι τριών χιλιάδων (23.000) δραχμών. Το επίδομα καταβάλλεται στη μητέρα, εφόσον το ετήσιο οικογενειακό εισόδημα δεν υπερβαίνει το ποσό των οκτώ εκατομμυρίων (8.000.000) δραχμών. Για κάθε παιδί πέραν του τετάρτου το ετήσιο οικογενειακό εισόδημα προσαυξάνεται κατά πεντακόσιες χιλιάδες (500.000) δραχμές.

3. Το επίδομα σύνταξης της παρ. 4 του άρθρου 63 του ν. 1892/1990, όπως συμπληρώθηκε με τη διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 3 του ν. 2163/ 1993 ορίζεται στις είκοσι τρεις χιλιάδες (23.000) δραχμές μηνιαίως και καταβάλλεται στις δικαιούχες μητέρες, εφόσον το ετήσιο οικογενειακό τους εισόδημα δεν υπερβαίνει το ποσό των τριών εκατομμυρίων (3.000.000) δραχμών.

4. Το ύψος των επιδομάτων, καθώς και των οικογενειακών εισοδημάτων, των προηγούμενων παραγράφων δύνανται να αναπροσαρμόζονται, με κοινές αποφάσεις των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας, Οικονομικών και Υγείας και Πρόνοιας, που δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Με όμοιες αποφάσεις καθορίζονται τα απαραίτητα δικαιολογητικά και ρυθμίζεται κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια εφαρμογής των διατάξεων του παρόντος άρθρου. Τα οικογενειακά επιδόματα του ν.δ. 1153/1972, όπως αυτά ισχύουν σήμερα, καταργούνται.

5. Ως πολύτεκνοι αναγνωρίζονται οι πολίτες των κρατών -μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης που κατοικούν ή εργάζονται στην Ελλάδα είτε ως μισθωτοί είτε ως ανεξάρτητοι επαγγελματίες, καθώς και τα μέλη των οικογενειών τους, με τους ίδιους όρους και προϋποθέσεις που αναγνωρίζονται οι Έλληνες πολίτες σύμφωνα με τις διατάξεις του πρώτου άρθρου του ν. 191 0/1944, όπως αυτές τροποποιήθηκαν και ισχύουν σήμερα. Η πολυτεκνική ιδιότητα των ως άνω πολιτών κρατών -μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποδεικνύεται σύμφωνα με τα όσα προβλέπονται στις διατάξεις του δεύτερου άρθρου του ν. 191 0/1944.

6. Τα επιδόματα που προβλέπονται από τις διατάξεις των παραγράφων 1,2 και 3 του άρθρου 63 του ν. 1892/1990 (ΦΕΚ 101 Α') και του άρθρου 2 του ν. 2163/1993 (ΦΕΚ 125 Α'), όπως τροποποιούνται δια του παρόντος, παρέχονται και στους κατά τα ανωτέρω αναγνωριζόμενους πολύτεκνους υπηκόους των κρατών - μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τους ίδιους όρους κα! προϋποθέσεις που προβλέπονται και για τους Έλληνες υπηκόους. Για τη χορήγηση των ως άνω επιδομάτων ισχύουν όσα ορίζονται στην κοινή υπουργική απόφαση γ1α/440/1991 (ΦΕΚ 90 Β'), που κυρώθηκε με το ν. 2008/1992 (ΦΕΚ 16 Α'), όπου δε σε αυτή γίνεται λόγος για "ελληνική υπηκοότητα" προστίθενται οι λέξεις «... ή υπηκοότητα κράτους- μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης»

7. Τα μηνιαία επιδόματα που αναφέρονται στις παραγράφους 1 και 2 και το επίδομα σύνταξης που αναφέρεται στην παράγραφο 3 του άρθρου αυτού αναπροσαρμόζονται κάθε έτος με το δείκτη τιμών καταναλωτή του προηγούμενου έτους.

Αθήνα, 18 Φεβρουαρίου 1997

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 2470/1997

Άρθρο 32

Συμπλήρωση διατάξεων σχετικών με την αντιμετώπιση του δημογραφικού προβλήματος

Στο άρθρο 39 του ν. 2459 / 1997 (ΦΕΚ 17 Α' / 18- 2-1997) προστίθεται παράγραφος 8 έχουσα ως εξής:

"8. Η ισχύς των διατάξεων των παραγράφων 2 και 3 του παρόντος άρθρου αρχίζει από 1-3-1997".

Αθήνα, 21 Μαρτίου 1997

ΚΟΙΝΗ ΥΠΟΥΡΓΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΑΡΙΘ. Π3δ/ ΟΙΚ. 1078

Καθορισμός των δικαιολογητικών και των λεπτομερειών της διαδικασίας χορήγησης και συνέχισης καταβολής των επιδομάτων και της ισόβιας σύνταξης στην πολύτεκνη μητέρα που προβλέπονται από τις διατάξεις του άρθρου 63 του Ν. 1892/1990 όπως συμπληρώθηκαν με τις διατάξεις των άρθρων 2 και 3 του Ν. 2163/1993 μετά και την τροποποίηση τους με τις διατάξεις του άρθρου 39 του Ν. 2459/1997 και του Ν. 2470/1997.

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

Έχοντας υπόψη:

- α) Τις διατάξεις του άρθρου 63 του Ν. 1892/1990 "για τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη" (ΦΕΚ/101 /τ. Α/31-7-1990).
- β) Τις διατάξεις των άρθρων 2 και 3 του Ν. 2163/1993 "περί αυξήσεως συντάξεων Ο.Γ.Α. και άλλες διατάξεις" (ΦΕΚ 125/τ. Α/28-7-1993).
- γ) Τις διατάξεις του Ν.Δ. 1153 / 1972, όπως ισχύουν σήμερα, (ΦΕΚ 76/ τ.Α./ 27-5-1972).
- δ) Τις διατάξεις του άρθρου 39 του Ν. 2459/ 1997 "Κατάργηση φορολογικών απαλλαγών και άλλες διατάξεις" (ΦΕΚ 17 /τ. Α./ 18-2-1997).
- ε) Τις διατάξεις του Ν. 2470 / 1997 (ΦΕΚ 40 τ.Α./1997).
- στ) Την κοινή υπουργική απόφαση αριθ. Γ1α / 440/ 7-2-1991, των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας, Οικονομικών και Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, η οποία κυρώθηκε με τις διατάξεις του άρθρου 18 του Ν. 2008/1992 (ΦΕΚ 16/τ. Α. /11-2-1992).
- ζ) Τις διατάξεις του Ν. 1558 / 85 "Κυβέρνηση και Κυβερνητικά Όργανα".
- η) Τις διατάξεις του άρθρου 27 του Ν. 2081 / 1992.
- θ) Την αριθ. 512/92 γνωμοδότηση του Συμβουλίου της Επικρατείας.
- ι) Την κοινή απόφαση του Πρωθυπουργού και του Υπουργού Οικονομικών αρ. 1107147 / 1239/006Α (ΦΕΚ 922Β / 7-10-96) "περί αναθέσεως αρμοδιοτήτων Υπουργού Οικονομικών στους Υφυπουργούς Οικονομικών".
- ια) Την αριθμ. ΔΥ3α/οικ. 878/ 4-10-96/Β924) κοινή απόφαση του Πρωθυπουργού και του Υπουργού Υγείας και Πρόνοιας για την ανάθεση αρμοδιοτήτων στον Υφυπουργό Υγείας και Πρόνοιας Θ. Κοτσώνη.
- ιβ) Το Π.Δ. 138 (ΦΕΚ 68/92/τ.Α.) Οργανισμός του Υπουργείου Υγείας Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων.
- ιγ) Το γεγονός ότι από την απόφαση αυτή προκαλείται δαπάνη σε βάρος του Κρατικού Προϋπολογισμού οικονομικού έτους 1997 ύψους 81 δισ. δραχμών, η οποία θα καλυφθεί από την εγγεγραμμένη πίστωση του ΚΑΕ 2731 του Προϋπολογισμού Εξόδων του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας. Ομοίως προκαλείται ανάλογη ετήσια δαπάνη για επόμενα οικονομικά έτη το ύψος της οποίας εξαρτάται από τον αριθμό των δικαιούχων και το δείκτη τιμών καταναλωτή και η οποία θα αντιμετωπίζεται από την αντίστοιχη πίστωση που θα εγγράφεται στον κρατικό προϋπολογισμό, αποφασίζουμε:
- Καθορίζουμε τις λεπτομέρειες της διαδικασίας και τα δικαιολογητικά απονομής και συνέχισης καταβολής των επιδομάτων και της ισόβιας σύνταξης στην πολύτεκνη μητέρα, που προβλέπονται από τις διατάξεις του άρθρου 63 του Ν. 1892/1990, όπως συμπληρώθηκαν με τις διατάξεις των άρθρων 2 και 3 του Ν.

2163/1993 και τροποποιήθηκαν με τις διατάξεις του άρθρου 39 του Ν. 2459/1997 και του Ν. 2470/1997 ως εξής:

Άρθρο 1 **Δικαιούχοι 1**

Δικαιούχοι των επιδομάτων και της ισόβιας σύνταξης που προβλέπονται από τις διατάξεις του άρθρου 63 του Ν. 1892/1990, όπως συμπληρώθηκαν με τις διατάξεις των άρθρων 2 και 3 του Ν. 2163/1993 και τροποποιήθηκαν με τις διατάξεις του άρθρου 39 του Ν. 2459/1997 και του Ν. 2470/ 1997 είναι:

α) Του επιδόματος των διατάξεων της παρ. 1 του άρθρου 63 του Ν. 1892/1990, όπως ισχύουν σήμερα, η μητέρα που έχει ή αποκτά τρίτο παιδί και μέχρι τη συμπλήρωση του έκτου (6) έτους της ηλικίας του, εφόσον το ετήσιο οικογενειακό εισόδημα δεν υπερβαίνει το ποσό των επτά εκατομμυρίων (7.000.000) δραχμών και όλα τα παιδιά έχουν ή αποκτούν την Ελληνική υπηκοότητα ή την υπηκοότητα κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Σε περίπτωση παιδιού που αποκτήθηκε χωρίς νόμιμο γάμο, η μητέρα του να έχει την ελληνική υπηκοότητα ή την υπηκοότητα κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή να είναι Ελληνίδα το γένος.

β) Του επιδόματος των διατάξεων της παρ. 3 του άρθρου 63 του Ν. 1892/1990, όπως ισχύουν σήμερα, δικαιούνται:

βα) Η μητέρα που κατά την έννοια των διατάξεων του Ν. 1910/1944, όπως τροποποιήθηκαν με τις διατάξεις του Ν. 860/1979/ θεωρείται πολύτεκνη εφόσον έχει παιδιά άγαμα ηλικίας μέχρι και 23 ετών και το ετήσιο οικογενειακό εισόδημα δεν υπερβαίνει το ποσό των οκτώ εκατομμυρίων (8.000.000) δραχμών, προσαυξανόμενο κατά πεντακόσιες χιλιάδες (500.000) δραχμές για κάθε παιδί πέραν του τετάρτου άγαμο και μέχρι 23 ετών.

ββ) Η μητέρα που θεωρείται πολύτεκνη σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 4 του Ν. 1910/ 1944, όπως ισχύουν σήμερα άνευ συζύγου εφόσον έχει τρία μόνο παιδιά άγαμα ηλικίας μέχρι και 23 ετών, κατά τις διατάξεις της παρ. 1 του ιδίου ως άνω Νόμου είναι μόνη υπόχρεος προς διατροφή αυτών και το ετήσιο οικογενειακό εισόδημα δεν υπερβαίνει το ποσό των οκτώ εκατομμυρίων (8.000.000) δραχμών, προσαυξανόμενο κατά πεντακόσιες χιλιάδες (500.000) δραχμές για κάθε παιδί πέραν του τετάρτου, άγαμο και μέχρι 23 ετών.

βγ) Ο πατέρας που θεωρείται πολύτεκνος σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 5 του άρθρου πρώτου του Ν.1910/ 1944/ όπως ισχύουν σήμερα εφόσον είναι ανίκανος τελείως για κάθε εργασία ή ανάπηρος πολέμου με ποσοστό ανικανότητας τουλάχιστον 70%, έχει τρία άγαμα παιδιά ηλικίας μέχρι και 23 ετών κατά τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου πρώτου του ιδίου ως άνω Νόμου και το ετήσιο οικογενειακό εισόδημα δεν υπερβαίνει το ποσό των οκτώ εκατομμυρίων (8.000.000) δραχμών, προσαυξανόμενο κατά

πεντακόσιες χιλιάδες (500.000) δραχμές για κάθε παιδί πέραν του τετάρτου άγαμο και μέχρι 23 ετών.

βδ) Ο πατέρας που θεωρείται πολύτεκνος σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 7 του άρθρου πρώτου του Ν.1910/1944, όπως ισχύουν σήμερα, εφόσον είναι χήρος ή η σύζυγός του είναι ανίκανος τελείως για κάθε εργασία έχει τρία τουλάχιστον άγαμα παιδιά ηλικίας μέχρι και 23 ετών κατά τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου πρώτου του ιδίου ως άνω νόμου και το ετήσιο οικογενειακό εισόδημα δεν υπερβαίνει το ποσό των οκτώ εκατομμυρίων (8.00.000) δραχμών, προσαυξανόμενο κατά πεντακόσιες χιλιάδες (500.000) δραχμές για κάθε παιδί πέραν του τετάρτου άγαμο και μέχρι 23 ετών.

βε) Ο πατέρας που θεωρείται πολύτεκνος, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου πρώτου του Ν.1910/ 1944, όπως ισχύουν σήμερα, εφόσον έχει τέσσερα τουλάχιστον άγαμα παιδιά ηλικίας μέχρι και 23 ετών, έστω και από διαφορετικούς γάμους, έχει την αποκλειστική ευθύνη διατροφής των παιδιών η μητέρα δεν λαμβάνει οικογενειακό επίδομα κατά τις διατάξεις του άρθρου 63 του Ν. 1892/ 1990, όπως ισχύουν σήμερα και το ετήσιο οικογενειακό εισόδημα δεν υπερβαίνει το ποσό των οκτώ εκατομμυρίων (8.000.000) δραχμών, προσαυξανόμενο κατά πεντακόσιες χιλιάδες (500.000) δραχμές για κάθε παιδί πέραν του τετάρτου άγαμο και μέχρι 23 ετών.

βστ) Τα ορφανά παιδιά και από τους δύο γονείς που θεωρούνται πολύτεκνα σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 6 του άρθρου πρώτου του Ν.1910/ 1944, όπως ισχύουν σήμερα, εφόσον είναι τουλάχιστον τρία, αποτελούν ίδια οικογένεια, δεν έχουν ιδίους πόρους ζωής κατά το χρόνο θανάτου του τελευταίου γονέα και το ετήσιο οικογενειακό εισόδημα μετά την αναγνώριση της πολυτεχνικής ιδιότητας, δεν υπερβαίνει το ποσό των οκτώ εκατομμυρίων (8.000.000) δραχμών.

Απαραίτητη προϋπόθεση για τη χορήγηση του πολυτεχνικού επιδόματος της παρούσης παραγράφου είναι οι δικαιούχοι και τα παιδιά τα οποία λαμβάνονται υπόψη για τη θεμελίωση του δικαιώματος λήψης των παροχών να έχουν την ελληνική υπηκοότητα ή την υπηκοότητα κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να μένουν νόμιμα και μόνιμα στην Ελλάδα.

γ) Του επιδόματος ισόβιας σύνταξης των διατάξεων της παρ. 4 του άρθρου 63 του Ν. 1892/1990 και των διατάξεων της παρ. 1 του άρθρου 3 του Ν. 2163/1993, όπως ισχύουν σήμερα, δικαιούνται:

γα) Η μητέρα μετά η διακοπή καταβολής τους επιδόματος της παρ. 3 του άρθρου 63 του Ν. 1892/ 1990, όπως ισχύει σήμερα, καθώς και η μητέρα εκείνη, της οποίας τα παιδιά είναι άνω των 23 ετών ή έγγαμα, και η οποία έχει τις προϋποθέσεις σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 860/1979 να διατηρήσει ισόβια την πολυτεχνική της ιδιότητα, εφόσον το ετήσιο οικογενειακό εισόδημα δεν υπερβαίνει το ποσό των τριών εκατομμυρίων (3.000.000) δραχμών.

γβ) Η μητέρα που δεν θεωρείται πολύτεκνη σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 1910/1944, όπως ισχύουν σήμερα, υπό την προϋπόθεση να έχει ή να είχε ταυτόχρονα στη ζωή τέσσερα τουλάχιστον παιδιά από νόμιμο γάμο ή παιδιά που γεννήθηκαν χωρίς γάμο των γονέων τους, να μην προκύπτει υπαίτια εγκατάλειψη των παιδιών απ' αυτήν και το ετήσιο οικογενειακό εισόδημα να μην υπερβαίνει το ποσό των τριών εκατομμυρίων (3.000.000) δραχμών.

Απαραίτητη προϋπόθεση για τη χορήγηση της ισόβιας σύνταξης είναι η μητέρα να έχει ελληνική υπηκοότητα ή να είναι ελληνικής καταγωγής πρόσφυγας, να μένει νόμιμα και μόνιμα στην Ελλάδα και τα παιδιά τα οποία λαμβάνονται υπόψη για τη θεμελίωση του δικαιώματος λήψης της παροχής να έχουν την ελληνική υπηκοότητα.

2. Όπου αναφέρεται εισόδημα, εννοείται το φορολογούμενο πραγματικό ή τεκμαρτό και το απαλλασσόμενο ή φορολογούμενο με ειδικό τρόπο.

ΣΕ 1095/2001 (20-3-2001)

Τμήμα Δ'

Εισηγητής: Γ. Παπαγεωργίου, Σύμβουλος

1. ...

2. Επειδή ζητείται η ακύρωση της Π3δ/οικ.1078/19-3-1997 κοινής αποφάσεως των Υπουργών" Εθνικής Οικονομίας, Οικονομικών και Υγείας και Προνοίας (φ. 241/28-3-1997/τ. Β'), με την οποία ρυθμίζονται τα της απονομής των κατ' άρθρον 63 του Ν. 1892/1990 παροχών στις πολύτεκνες μητέρες και, ειδικότερα. θεσπίζεται ανώτατο όριο ετησίου οικογενειακού εισοδήματος ως προϋπόθεση για την χορήγηση των εν λόγω παροχών.

3. Επειδή η αιτούσα, μητέρα τεσσάρων ανηλίκων τέκνων (βλ. 2447/8-11-1999 πιστοποιητικό οικογενειακής καταστάσεως Δήμου Παπάγου), έχει έννομο συμφέρον για την άσκηση της κρινομένης αιτήσεως.

4. Επειδή στο άρθρο πρώτο του Ν. 1910/1944 «περί κωδικοποιήσεως και συμπληρώσεως της νομοθεσίας περί προστασίας πολυτέκνων" (φ. 229), όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 1 του Ν. 860/1979 (φ. 2), ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «(1) Πολύτεκνοι υπό την έννοιαν του παρόντος νόμου είναι οι γονείς οι έχοντες τέσσερα τουλάχιστον ζώντα τέκνα εκ νομίμου γάμου ή νομιμοποιηθέντα ή νομίμως αναγνωρισθέντα ... (2) Ως γνήσια τέκνα συνυπολογιζόμενα προς απονομήν της εκ του παρόντος νόμου προστασίας λογίζονται, ως προς την μητέρα, και τα εξώγαμα τέκνα αυτής. (3) Ως προς τον χαρακτηρισμόν εκάστου γονέως ως πολυτέκνου συνυπολογίζονται και τα εκ προτέρου νομίμου γάμου τέκνα του, εφ' όσον πληρούνται ως προς ταύτα οι νόμιμοι όροι. (4) Εν περιπτώσει καθ' ην εξ' οιοιδήποτε λόγου υπόχρεος προς διατροφήν των τέκνων είναι μόνη η μήτηρ άνευ συζύγου, αυτή θεωρείται πολύτεκνος εφ' όσον αυτή είχε και τρία μόνον τέκνα εκ

των υπαγομένων εις τινά των ανωτέρω κατηγοριών». Περαιτέρω, ο ν. 1892/1990 (φ. 101), στο άρθρο 63 (υπό τον τίτλο «μέτρα για το δημογραφικό πρόβλημα») προέβλεψε μεταξύ άλλων, τα εξής: «(1) Στη μητέρα που αποκτά τρίτο παιδί καταβάλλεται επί τριετία μηνιαίο επίδομα ύψους 34.000 δραχμών. (2) Στις μητέρες, που κατά την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού έχουν ήδη αποκτήσει τρίτο παιδί, το επίδομα που ορίζουν οι διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου καταβάλλεται έως ότου συμπληρωθεί η τριετία από την ημερομηνία γέννησης του τρίτου παιδιού. (3) Στη μητέρα που θεωρείται πολύτεκνη κατά το ν. 1910/1944, όπως τροποποιήθηκε, καταβάλλεται μηνιαίο επίδομα ίσο προς ενάμισι ημερομίσθιο ανειδίκευτου εργάτη, όπως κάθε φορά ισχύει, πολλαπλασιαζόμενο επί τον αριθμό των άγαμων μέχρι ηλικίας 25 ετών παιδιών της, το οποίο όμως ουδέποτε δύναται να είναι κατώτερο του τετραπλάσιου του ημερομισθίου του ανειδίκευτου εργάτη. Το επίδομα αυτό καταβάλλεται έως ότου παύσει να έχει άγαμα παιδιά ηλικίας μέχρι 25 ετών. (4) Στη μητέρα που δεν δικαιούται πλέον το επίδομα της προηγούμενης παραγράφου χορηγείται ισόβια σύνταξη ίση προς το τετραπλάσιο του ημερομισθίου του ανειδίκευτου εργάτη. (5) Τα επιδόματα των προηγούμενων παραγράφων καταβάλλονται στη μητέρα ανεξάρτητα από κάθε άλλο επίδομα, μισθό, σύνταξη, αμοιβή, αποζημίωση κ.λ.π.». Εξάλλου, όπως συνάγεται από την εισηγητική έκθεση του τελευταίου τούτου νόμου και τα σχετικά πρακτικό συνεδριάσεων της Βουλής, ο νομοθέτης, εκτιμώντας το δημογραφικό πρόβλημα ως πρώτου μεγέθους εθνικό πρόβλημα με σοβαρότατες οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις (μείωση του παραγωγικού δυναμικού, δημιουργία κοινωνίας γερόντων) και θεωρώντας την ανατροπή των δυσμενών δημογραφικών δεδομένων ως βάση για την οικονομική ανάπτυξη της Χώρας, θέσπισε, ως μέτρο για την αντιμετώπιση του εν λόγω εθνικού προβλήματος, την χορήγηση των προπεριγραφιστών χρηματικών παροχών, που έχουν καθολικό χαρακτήρα. εφ' όσον καταβάλλονται σε όλες ανεξαιρέτως τις πολύτεκνες οικογένειες, και μάλιστα ασυνδέτως προς την καταβολή οποιασδήποτε άλλης αμοιβής ή κοινωνικής παροχής. Οι ανωτέρω, όμως, διατάξεις του άρθρου 63 του ν. 1892/1990 τροποποιήθηκαν ακολούθως με το άρθρο 39 του ν. 2459/1997 (φ. 17), στο οποίο, μεταξύ άλλων, ορίζονται τα εξής: « (1) Το επίδομα τρίτου παιδιού της παρ. 1 του άρθρου 63 του ν. 1892/1990 αυξάνεται σε 40.000 δραχμές από 1-1-1997 και καταβάλλεται μέχρι και τη συμπλήρωση του έκτου (6ου) έτους της ηλικίας του, εφόσον το ετήσιο οικογενειακό εισόδημα των δικαιούχων δεν υπερβαίνει το ποσό των επτά εκατομμυρίων (7.000.000) δραχμών. (2). Η παράγραφος 3 του άρθρου 63 του Ν. 1892/ 1990 τροποποιείται ως εξής : .3. Στη μητέρα που θεωρείται πολύτεκνη κατά το Ν. 1910/1944, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει μέχρι σήμερα, καταβάλλεται μηνιαίο επίδομα ίσο προς δέκα χιλιάδες (10.000) δραχμές, για κάθε άγαμο τέκνο ηλικίας μέχρι και είκοσι τριών (23) ετών. Το συνολικό αυτό επίδομα δεν μπορεί να υπολείπεται μηνιαίως του ποσού των είκοσι τριών χιλιάδων (23.000) δραχμών. Το επίδομα καταβάλλεται στη μητέρα, εφόσον το ετήσιο οικογενειακό εισόδημα δεν υπερβαίνει το ποσό των οκτώ εκατομμυρίων δραχμών (8.000.000) δραχμών. Για κάθε παιδί πέραν του τετάρτου, το ετήσιο οικογενειακό εισόδημα

προσαυξάνεται κατά πεντακόσιες χιλιάδες (500.000) δραχμές». (3). Το επίδομα σύνταξης της παρ. 4 του άρθρου 63 του Ν. 1892/1990, όπως συμπληρώθηκε με τη διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 3 του Ν. 2163/1993 ορίζεται στις είκοσι τρεις χιλιάδες (23.000) δραχμές μηνιαίως και καταβάλλεται στις δικαιούχες μητέρες, εφόσον το ετήσιο οικογενειακό τους εισόδημα δεν υπερβαίνει το ποσό των τριών εκατομμυρίων (3.000.000) δραχμών. (4). Το ύψος των επιδομάτων, καθώς και των οικογενειακών εισοδημάτων, των προηγούμενων παραγράφων δύνανται να αναπροσαρμόζονται, με κοινές αποφάσεις των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας, Οικονομικών και Υγείας και Πρόνοιας, που δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Με όμοιες αποφάσεις καθορίζονται τα απαραίτητα δικαιολογητικά και ρυθμίζεται κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια εφαρμογής των διατάξεων του παρόντος άρθρου...». Επηκολούθησε, κατ' επίκλησιν των προπαρατεθεισών διατάξεων τόσο του άρθρου 63 του ν. 1892/1990 όσο και του άρθρου 39 του ν. 2459/1997 η προσβαλλομένη Π3δ/οικ. 1078/19-3- 1997 κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας, Οικονομικών και Υγείας και Πρόνοιας (φ. 241/28-3-1997/τ. Β1), με το άρθρο 1 παρ. 1 της οποίας ορίζεται, μεταξύ άλλων, ότι η χορήγηση των παροχών που προβλέπονται από τις παρ. 1, 3 και 4 του άρθρου 63 του ν. 1892/1990 τελεί υπό την προϋπόθεση ότι το ετήσιο οικογενειακό εισόδημα των δικαιούχων δεν υπερβαίνει, αντιστοίχως, τα ποσά των 7.000.000, 8.000.000 και 3.000.000 δραχμών (ποσά τα οποία, μεταγενεστέρως, με την 2/17961/0020/27-1-2000 κοινή απόφαση των ιδίων Υπουργών, φ. 29/10-3-2000/τ. Β' , αναπροσαρμόστηκαν αντιστοίχως σε 8.000.000, 10.000.000 και 3.500.000 δραχμές). Σύμφωνα δε με την παρ. 2 του ανωτέρω άρθρου 1 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ως εισόδημα, για την εφαρμογή των εν λόγω ρυθμίσεων, νοείται τόσο το φορολογούμενο πραγματικό ή τεκμαρτό εισόδημα όσο και το απαλλασσόμενο ή φορολογούμενο με ειδικόν τρόπο. Περαιτέρω, τα άρθρα 3 και 4 της εν λόγω αποφάσεως απαιτούν, για την αναγνώριση του οικείου δικαιώματος και για την κατ' έτος συνέχιση καταβολής των ως άνω παροχών, την υποβολή θεωρημένου εκκαθαριστικού σημειώματος της δηλώσεως φορολογίας εισοδήματος και, τέλος, με τα άρθρα 6 περ. γ' και 7 περ. α' της προσβαλλομένης αποφάσεως προβλέπεται αντιστοίχως το μὲν ότι οι παροχές αυτές «διακόπτονται από την 1^η Ιανουαρίου του επομένου έτους εκείνου που καταβάλλεται η παροχή, εφ' όσον διαπιστώνεται υπέρβαση του προβλεπομένου ορίου εισοδήματος», το δε ότι οι παροχές αναστέλλονται από την 1^η Ιανουαρίου του επομένου έτους εκείνου κατά το οποίο καταβάλλεται η παροχή, εφ' όσον μέχρι τέλους του έτους δεν έχουν υποβληθεί τα ανωτέρω δικαιολογητικά.

5. Επειδή, με τις προπαρατεθείσες διατάξεις του άρθρου 39 του ν. 2459/1997 εισάγεται το πρώτον περιορισμός στην χορήγηση των κατ' αρθρ. 63 παρ. 1-4 του Ν. 1892/1990 παροχών, υπό την έννοια ότι οι παροχές αυτές δεν χορηγούνται πλέον σε όλες αδιακρίτως τις πολύτεκνες μητέρες, αλλά μόνον σε εκείνες, το ετήσιο οικογενειακό εισόδημα των οποίων δεν υπερβαίνει το προσδιοριζόμενο από τις νεότερες αυτές διατάξεις (άρθρο 39 Υ. 2459/1997) όριο. Ο περιορισμός δε αυτός προβλέπεται μὲν κατ' αρχήν από τις τελευταίες αυτές διατάξεις του νόμου,

καθίσταται όμως συγκεκριμένος και εξειδικεύεται, εις τρόπον ώστε να καθίσταται εφαρμόσιμος, με την προσβαλλομένη κοινή υπουργική απόφαση, αφού με αυτήν προσδιορίζεται η έννοια του ετησίου οικογενειακού εισοδήματος, καθορίζεται ο τρόπος πιστοποίησης του ύψους του και θεσπίζονται συμπληρωματικές ρυθμίσεις για την εφαρμογή του περιορισμού αυτού. Εν όψει τούτου, παραδεκτός προσβάλλεται με την κρινομένη αίτηση η ως άνω κοινή υπουργική απόφαση, είναι δε ακουστοί κατ' αυτής λόγοι ακυρώσεως αφορώντες την συνταγματικότητα του εν λόγω περιορισμού (πρβλ Σ.Ε. 1792-3/1997 Ολομ.).

6. Επειδή, το άρθρο 21 παρ. 2 του Συντάγματος ορίζει ότι «πολύτεχνες οικογένειες δικαιούνται της Ειδικής φροντίδας του Κράτους». Με την διάταξη αυτή, η θέσπιση της οποίας αποσκοπεί στην αντιμετώπιση του δημογραφικού προβλήματος της Χώρας (βλ Πρακτικά Βουλής επί του Συντάγματος, Συνεδρίαση ΟΘ' /26- 4-1975, σελ. 479, 486), παρέχεται μεν, κατ' αρχήν, υπόδειξη προς τον κοινό νομοθέτη για την λήψη των καταλλήλων μέτρων φροντίδας υπέρ των πολυτέκνων οικογενειών, εξυπακούεται, όμως, ταυτοχρόνως στοιχειώδης απαγορευτικός κανόνας, δεσμευτικός για τον κοινό νομοθέτη, συμφώνως προς τον οποίο δεν είναι συνταγματικώς ανεκτός ο περιορισμός ή η υποβάθμιση της παρεχομένης στους πολυτέκνους ειδικής φροντίδας, άνευ αποχρώντος λόγου, στα πλαίσια της αυτής σχέσεως (βλ Σ.Ε. 2773, 2778, 2781/ 1991). Εν όψει δε της αδιασπίκτου διατυπώσεως της εν λόγω συνταγματικής διατάξεως αλλά και του προαναφερθέντος σκοπού της, η εξυπηρέτηση του οποίου συνιστά και λόγον γενικωτέρου δημοσίου συμφέροντος (βλ Σ.Ε. 2773/1991), δεν είναι, επίσης, συνταγματικώς ανεκτές ρυθμίσεις με τις οποίες ορισμένες πολύτεχνες οικογένειες εξαιρούνται της ανωτέρω ειδικής κρατικής φροντίδας, αφού έτσι αναιρείται, ως προς αυτές, η αδιασπίκτως υπέρ των πολυτέκνων οικογενειών επιβαλλομένη από το Σύνταγμα ειδική φροντίδα του Κράτους. Η θέσπιση δε, ειδικώτερα, τέτοιων εξαιρέσεων με κριτήρια αναγόμενα στο εισόδημα των πολυτέκνων οικογενειών δεν είναι συνταγματικώς επιτρεπτή, εν όψει και του ότι ο συνταγματικός νομοθέτης, θεσπίζοντας την υπέρ αυτών ειδική κρατική φροντίδα, δεν απέβλεψε στην ενίσχυση αυτών ως κατηγορίας οικονομικώς αδυνάτων ή αναξιοπαθούντων προσώπων .

7 .Επειδή, εν προκειμένω, οι προβλεπόμενες από το άρθρο 63 του ν. 1892/1990 παροχές αποτελούν, λόγω του καθολικού των χαρακτήρος και της φύσεως των ως χρηματικών παροχών, μέτρα με τα οποία, κατ' εξοχήν, πραγματώνεται η κατ' άρθρον 21 παρ. 2 του Συντάγματος ειδική κρατική φροντίδα υπέρ των πολυτέκνων οικογενειών. Εν όψει τούτου, και σύμφωνα με όσα εκτίθενται στην προηγούμενη σκέψη, η θέσπιση, με το άρθρο 39 παρ. 1-3 του Ν. 2459/1997, ανωτάτου ορίου ετησίου οικογενειακού εισοδήματος ως προϋποθέσεως για την χορήγηση των ως άνω παροχών αντίκειται στην εν λόγω συνταγματική διάταξη, αφού με τις ρυθμίσεις αυτές οι οποίες μάλιστα συνεπάγονται μείωση των σχετικών υπέρ των πολυτέκνων δημοσίων δαπανών (βλ την 17/10/23-1-1997 έκθεση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους που συνόδευσε την τροπολογία η

οποία ψηφίσθηκε ως άρθρο 39 του ν. 2459/1997), εξαιρούνται τελικώς από την εκδηλουμένη με την χορήγηση των παροχών τούτων ειδική κρατική φροντίδα πολύτεκνες μητέρες, το ετήσιο εισόδημα των οποίων υπερβαίνει το θεσπιζόμενο ανώτατο όριο. Κατόπιν τούτου, και η επακολουθήσασα προσβαλλομένη κοινή υπουργική απόφαση, με την οποία, όπως εξετέθη, η χορήγηση των επίμαχων παροχών συναρτάται προς το εν λόγω ανώτατο όριο ετησίου οικογενειακού εισοδήματος (λαμβανομένου, μάλιστα, υπό την έννοια όχι μόνο του φορολογουμένου πραγματικού αλλά και του τεκμαρτού εισοδήματος, καθώς και του εισοδήματος που απαλλάσσεται του φόρου ή φορολογείται με ειδικό τρόπο), αντίκειται στο άρθρο 21 παρ. 2 του Συντάγματος. Είναι, επομένως, βάσιμος ο σχετικός προβαλλόμενος λόγος ακυρώσεως. Αντιθέτως, αβασίμως υποστηρίζεται με το από 16-6-2000 υπόμνημα του Δημοσίου ότι η θέσπιση της ανωτέρω προϋποθέσεως δικαιολογείται συνταγματικώς από την ανάγκη ενισχύσεως των οικονομικώς ασθενέστερων πολυτέκνων οικογενειών, αφού, εκτός του ότι η κατά το άρθρο 21 παρ. 2 του Συντάγματος ειδική κρατική φροντίδα αφορά, όπως προεξετέθη, όλους ανεξαιρέτως τους πολυτέκνους, πάντως ο αποκλεισμός των υπερβαινουσών το εν λόγω ανώτατο όριο εισοδήματος πολυτέκνων οικογενειών από την χορήγηση των ως άνω παροχών δεν συνεπάγεται, καθ' εαυτόν, την ενίσχυση των οικονομικώς ασθενέστερων πολυτέκνων οικογενειών, εν όψει μάλιστα και της επερχόμενης δια των επίμαχων ρυθμίσεων συνολικής μείωσης των σχετικών υπέρ των πολυτέκνων δημοσίων δαπανών.

8. Επειδή, κατόπιν των ανωτέρω, πρέπει να γίνει δεκτή η κρινομένη αίτηση.

9. Επειδή, το Δικαστήριο, εκτιμώντας τις περιστάσεις, κατ' άρθρον 39 παρ. 1 του ν.δ/τος 170/1973, κρίνει ότι η επιβλητέα στο Δημόσιο, κατά τις ήδη ισχύουσες διατάξεις, δικαστική δαπάνη πρέπει να περιορισθεί στο ποσόν των δέκα τεσσάρων χιλιάδων (14.000) δραχμών.

Δια τούτα

Δέχεται την κρινομένη αίτηση. Ακυρώνει την Π3δ/οικ. 1078/19-3-1997 κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας, Οικονομικών και Υγείας και Προνοίας, κατά τα εκτιθέμενα στο σκεπτικό.

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ 1^ο , Αρ.ΦΥΛΛΟΥ 15, 28 Ιανουαρίου 2004

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 3220

Μέτρο αναπτυξιακής και κοινωνικής πολιτικής -αντικειμενικοποίηση του φορολογικού ελέγχου και άλλες διατάξεις.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Εκδίδομε τον ακόλουθο νόμο που ψήφισε η Βουλή:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

ΜΕΤΡΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ,

Άρθρο 12

Απαλλαγή πολυτέκνων από το τέλος ταξινόμησης επιβατικών αυτοκινήτων .

Το άρθρο 36 του Ν 1563/1985 (ΦΕΚ 151 Α) αντικαθίσταται ως εξής:

«Αυτοκίνητα για τη μεταφορά προσώπων, με κυλινδρισμό κινητήρα μέχρι και 2.000 κυβικά εκατοστά, που παραλαμβάνονται για προσωπική και οικογενειακή χρήση από πολύτεκνους γονείς, που έχουν κατά το χρόνο της παραλαβής τέσσερα (4) τουλάχιστον ανήλικα ή προστατευόμενα παιδιά, απαλλάσσονται από το προβλεπόμενο τέλος ταξινόμησης.

Για αυτοκίνητα με κυλινδρισμό κινητήρα άνω των 2.000 κυβικών εκατοστών η απαλλαγή περιορίζεται στο 50% του τέλους ταξινόμησης.

Η απαλλαγή αυτή παρέχεται μόνο για μία φορά και για ένα αυτοκίνητο κατά οικογένεια.

Σε περίπτωση μεταβίβασης, μίσθωσης, ενεχύρου, χρησιδανείου ή παραχώρησης με οποιονδήποτε άλλο τρόπο της χρήσης των παραπάνω αυτοκινήτων πριν από τη συμπλήρωση τριετίας από την παραλαβή, εισπράττεται το τέλος ταξινόμησης που αναλογεί κατά το χρόνο της μεταβίβασης ή η διαφορά μεταξύ του τέλους αυτού και του τέλους ταξινόμησης που έχει καταβληθεί.

Αν η μεταβίβαση, η μίσθωση, το ενέχυρο, το χρησιδάνειο ή η παραχώρηση με οποιονδήποτε άλλο τρόπο της χρήσης των αυτοκινήτων αυτών γίνεται χωρίς την άδεια της τελωνειακής αρχής εισπράττεται το τέλος ταξινόμησης της προηγούμενης παραγράφου, καθώς και πρόσθετο τέλος ίσο με το 1/4 του ακέραιου συντελεστή του τέλους ταξινόμησης που αναλογεί στο αυτοκίνητο.

Σε περίπτωση ολικής καταστροφής των ως άνω παραλαμβανόμενων αυτοκινήτων θα επιτρέπεται η αντικατάσταση αυτών , με τη συνδρομή των προϋποθέσεων της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου.

Με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών καθορίζονται οι λεπτομέρειες εφαρμογής του άρθρου αυτού».

ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η μελέτη των στατιστικών δεδομένων καταδεικνύει ότι η πληθυσμιακή πυραμίδα στη χώρα μας έχει ανατραπεί, με αποτέλεσμα οι γεροντικές ,και επομένως, αντιπαραγωγικές ηλικίες να αποτελούν την ευρεία βάση της. Το διογκούμενο δημογραφικό πρόβλημα έχει συντελέσει ώστε, με μαθηματική ακρίβεια, όταν θα φύγει από τη ζωή η γενιά των σημερινών μεσηλικών, οι εναπομείναντες Έλληνες θα είναι μειοψηφία εν μέσω των λοιπών λαών που κατοικούν στην Ελλάδα. Η αλματώδης αύξηση της υπογεννητικότητας και η διαρκής γήρανση του πληθυσμού "υπόσχονται" αβέβαιο μέλλον για την ελληνική ύπαιθρο, την εθνική άμυνα, τη διατήρηση της παράδοσης και του έθνους. Για να μην γεράσει περισσότερο η χώρα μας πρέπει να στηριχθεί πρωτίστως στην πολύτεκνη οικογένεια.

Το αναθεωρημένο Σύνταγμα του 2001 με την προσθήκη της παραγράφου 5 στο άρθρο 21, αναβαθμίζει το ρόλο του κράτους προνοίας. Κατ' αυτό, το κράτος οφείλει να σχεδιάζει και να εφαρμόζει τη δημογραφική πολιτική, καθώς και να λαμβάνει όλα τα αναγκαία μέτρα. Η διάταξη αυτή αποτελεί ευχολόγιο, χωρίς να θεμελιώνει διεκδικήσιμη και αγωγή αξίωση έναντι αυτού. Η δέουσα θεσμική εγγύηση στα πλαίσια του κοινωνικού κράτους υπάρχει, μα η έως τώρα συγκεκριμενοποίηση αυτής με νόμους δεν φαίνεται να επαρκεί.

Ο κοινός νομοθέτης όχι οφείλει, αλλά υποχρεούται να δείξει εγρήγορση, να ενεργοποιήσει τις φράσεις του Συντάγματος για τις πολύτεκνες οικογένειες ("...τελούν υπό την προστασία του κράτους", "...έχουν δικαίωμα ειδικής φροντίδας"), και να τις αποτυπώσει με νομοθετήματα ουσιαστικής αρωγής. Διαφορετικά, αφού θα έχουμε οδηγηθεί στον κατήφορο του αφανισμού, το μέλλον θα τον κατηγορήσει ότι δεν έπραξε άμεσα κατά την έννοια του συνετού οικογενειάρχη για τα παιδιά του.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. ΑΜΙΤΣΗ Γ. / ΚΟΝΤΙΑΔΗ Ξ: Διεύρυνση και αξιολόγηση των μηχανισμών εισοδηματικής ενίσχυσης των ατόμων με ειδικές ανάγκες
2. ΒΙΔΑΛΗΣ Τ.: Η συνταγματική διάσταση της εξουσίας στο γάμο και στην οικογένεια, Αθήνα 1996
3. ΡΟΜΠΟΚΟΥ – ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ Α.: Το δημογραφικό ως θεμελιώδες κοινωνικό πρόβλημα της Ελλάδας. Προβληματισμοί στο άρθρο 21 του Σ., 2000
4. ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ Α.: Συνταγματικά δικαιώματα / Παραδόσεις συνταγματικού δικαίου, 2004
5. ENGELS: Η καταγωγή της οικογένειας
6. ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΑΝΔΡΕΑ ΜΑΤΘΑΙΟΥ: Αλληλεπίδραση κανόνων δικαίου – Κοινωνικής ασφάλειας και πρόνοιας
7. ΔΑΓΤΟΓΛΟΥ: Ατομικά δικαιώματα – Συνταγματικό δίκαιο
8. ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΠΟΛΥΤΕΚΝΩΝ (12-13 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1998, ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ): Εισηγήσεις “Οικογένεια και δημογραφικό”
9. ΜΠΟΡΣΙΝΟΥ Π.: Ο άνθρωπος και η οικογένεια
10. “Ο ΚΟΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΟΛΥΤΕΚΝΩΝ”, Περιοδικό της Ανώτατης Συνομοσπονδίας Πολυτέκνων Ελλάδος (Α.Σ.Π.Ε.)
11. ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ “ΠΑΜΙΣΟΣ”
12. ΜΠΑΜΠΙΝΙΩΤΗΣ Γ.: ΛΕΞΙΚΟ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
13. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΕΤΗΡΙΔΑ ΕΛΛΑΔΟΣ, ΕΚΔΟΣΗ ΑΘΗΝΑ 1998
14. ΑΠΜΕΝΟΠΟΥΛΟΣ, 1992 (ΣΕΛ.819)
15. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ, 1980 (ΣΕΛ.119)
16. ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ Α. : ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ – ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ, 2004

ΛΕΞΕΙΣ – ΚΛΕΙΔΙΑ

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ	DEMOGRAPHIC PROBLEM
ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΑ	DEMOGRAPHY
ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	DEMOGRAPHIC POLICY
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ	FAMILY
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ	SOCIAL RIGHT
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ	SOCIAL STATE
ΠΟΛΥΤΕΚΝΙΚΗ ΙΔΙΟΤΗΤΑ	PROLIFICNESS
ΠΟΛΥΤΕΚΝΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ	
ΥΠΟΓΕΝΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ	

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΣ

- Σε 1095/2001 (20-3-2001) περί ανωτάτου ορίου ετησίου οικογενειακού εισοδήματος ως προϋποθέσεις για τη χορήγηση επιδομάτων.
- Εφ. Αθ. 6484/85 “Ελληνική Πολύτεκνη Δικαιοσύνη”, Σχολικοί σύμβουλοι, 1986 (σελ. 119)
- Μ.Π.Θ. 287/92 “Ο επιλαχών υποψήφιος παιδί πολυτέκνων”, Αρμενόπουλος 1992 (σελ.819)
- Α.Π. 1321/92 Τμήμα Έργαζόμενη Πολύτεκνη